

UNIVERSITAS TARTUENSIS

Tartu ülikooli ajakiri

JUUNI 2017 NR 6 (2461)

TARTU ÜLIKOO

AMETIJUHENDI KOOSTAMISEL OTSITAKSE KULDSET KESKTEED

GEENITEADLASE TÖÖ
ON LOOMINGULINE
TEGEVUS

INIMESED MÄLETAVAD
NÕUKOGUDE AEGA
ERINEVALT

DISKRIMINEERIMINE
TÜÜE JUHATUSE
VALIMISEL

Rohkem teadlasi meediasse

Ma tahan näha rohkem teadlaste sõnavõtte. Liiga palju toimub meediaruumis vaidluseid tunde-elamuslikul tasandil. Vastaleeridest kostuvaid karjatusi «raudtee lõhestab Eesti» vs. «Rail Balticuta sureme nälga», «metsamehed raiuvad maa lagedaks» vs. «puudekallistajad hüsteeritsevad», «vaktsiinid tapavad» vs. «vaktsiinipelgurid on rumalad» jne ei saa kuidagi edasiviivaks arutluseks pidada.

Jah, meil on kõigil tunded ja hoiakud, maailmavaade ning nägemus, mis suunas Eesti minema peaks, aga tundeelamusliku pursatuse kontrollimatu väljalask, vastaspoole naeruvääristamine toimib tühipalja vaimse ihukergendusena. On ju uuringudki näidanud, et vastaspoole pilamine ei aita sõnumit kohale viia, tulemus on vastupidine, vastane kapseldub ja tõmbub veel rohkem oma teaberuumi. Siin panengi lootuse teadlastele. Teadlane peab oma uuringuteemale lähenema võimalikult avatult, arvestama oma võimaliku kallutatusega ning püüdma selle mõju välistada. Sama lähenemist soovin näha ka meediaruumis toimuvates aruteludes.

Loodan, et me teadlased leiavad suvel puhkamise ning konverentside ja reisimise kõrval aega ka ühiskonnas üldiselt toimuvasse süveneda ning kaalutletult sõna võtta. Suvi on ka sellepärast hea

VIRGO SIIL
UT peatoimetaja

FOTO: ANDRES TENNUS

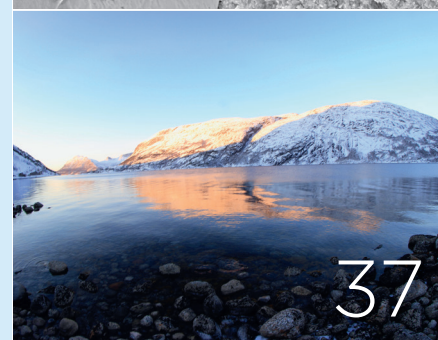
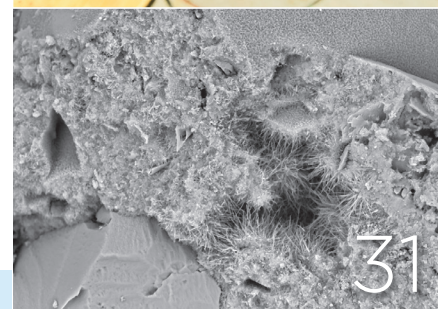
aeg, et ajakirjanduses on pisut vaiksem periood, poliitikut, ametnikud ja muu jutukam rahvas puhkab ja ajakirjanikel on kohati raskusi ruumi täitmisega. See on hea võimalus teadlastel oma sõna sekka öelda.

Sel moel saab löödud mitu kärbest: esiteks muutub ehk avalik arutelu pisut tasakaalukamaks ja teiseks on teadlased ise rohkem pildil. Kui poliitikul, omavalitsuse ametnikul võib olla oma varjatud või vähem varjatud motiiv, aktivistil vähe-teavitatud tundmuslik hoiak, siis valdkonda sügavuti uurinud teadlaselt loodan mitmekülgselt, nii suurt pilti haaravat kui ka

kitsast fookust hoidvat hinnangut.

Tore näide oli mõned kuud tagasi toimunud metsandusfoorum, kus ühe valdkonna teadlased esitasid oma arvamust ja põhjendeid samal teemal: kas raiutava metsa vanuse vähendamine on Eestile ja loodusele kasulik või kahjulik. Sarnast arutelu tahaks näha avalikus meediaruumis, foorumil avanenud pilt polnud sugugi üheülbane, poolt- ja vastuargumente pakuti mõlemale leerile.

Olen mitmetel intervjuudel täheldanud, et teadlastel on olemas ajakirjanduslikult «söödavad» ja teaduslikult põhjendatud arvamused. Palun tulge kajakambritest, siseringidest välja ning jagage sisukaid arvamusi ja hinnanguid ka väljaspool oma kitsast ringkonda, meil kõigil on seda vaja. **UT**

5 UUDIS Senatisse valiti uued liikmed.

11 KOLUMN Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni tudeng Ege Tamm kirjeldab töökoha valimise raskusi.

12 PERSOON Geeniteadlane Tõnu Esko räägib geenidest ja loomingulisusest.

16 AKTUAALNE Ülikooli üksustes on erinev praktikakorraldus.

18 INTERVJU Geidi Raud räägib, kuidas teha natuke erilisemat lõputööd.

22 REPORTAAŽ Kultuuridessant vallutas lühikese aja kolm Eesti linna.

25 AKTUAALNE Akadeemiliste töötajate uue ametijuhendi kinnitamine lükkub edasi.

28 TUDENGID Mida tasuks õppida, et tulevikus tööd oleks.

31 ETTEVÕTLUS Poorbetoon liidab ettevõtjad Tartu ülikooli teadlastega.

34 TEADUS Kristi Jõesalu uuris doktoritöös, millisena me nõukogude aega mäletame.

37 REISIKIRI Mari-Liis Korkus käis vabameelses ja mitmekülgses Uppsala ülikoolis.

40 ESSEE Andri Kүүts räägib üliõpilasesinduse juhatuse valimistel tekkinud konfliktist.

42 kaitsmised, teated, tunnustused, õnnitlused, juubelid, vaba aeg

UT UNIVERSITAS TARTUENSIS
Tartu ülikooli ajakiri

Universitas Tartuensis on Tartu ülikooli ajakiri. Ilmub kord kuus. Tiraaž 2800. Tellimisindeks Eesti Postis 00892 • Aadress: Ülikooli 18-102, Tartu 50090; telefon: 737 5686, 553 9321; e-post: ; Facebook: www.facebook.com/universitastartuensis; koduleht: www.ajakiri.ut.ee.

Vastutav väljaandja Illari Lään, **peatoimetaja** Virgo Siil, **toimetaja** Sandra Saar, **teabetoimetajad** Kady Sõstar ja Liis Saar, **keeletoimetaja** Mari Mets **fotograaf** Andres Tennus, **küljendaja** Argo Ingver, **trükk** Ecoprint. • Universitas Tartuensis kujunduslahendused, kõik ajakirjas avaldatud artiklid jm tekstid ning fotod ja illustatsioonid on autoriõigusega kaitstud teosed. Toimetust lubab neid kasutada vaid eelneval kokkuleppel koos viitega autorile ja Universitas Tartuensisele. • Toimetusel on õigus kaastöid nende selguse huvides toimetada ja lühendada. • **UT kolleegium:** Maaja Vadi (esinaine), Sulev Kõks, Ivo Volt, Mart Noorma, Villu Päärt, Indrek Treufeldt, Katrin Pajuste-Kuul, Egert Puhm.

Järgmine Universitas Tartuensis ilmub 19. juunil 2017.

roheline trükis
Trükitud keskkonnateadlikus trükieetvõttes Ecoprint

Sügisel tööd alustava Tü senati uued liikmed on selgunud

Senati valimiskomisjon kinnitas 19. mail senati valimiste tulemused.

Esimest korda sai senati liikmeid valida ainult elektroonselt, paberkandjal hääletamist ei toimunud.

Hääletamine toimus salajaste valimistena 16.–18. mail.

Igast valdkonnast valiti senati koosseisu neli enim hääli saanud kandidaati. Peale selle selgitati pingerea järgi välja ka iga valdkonna asendusliikmed.

Valimiskomisjoni esimehe, Tartu ülikooli akadeemilise sekretäri Andres Soosaare sõnul õnnestusid senati esimesed e-valimised hästi. Seda kinnitab päris suur valimisaktiivsus, valimiste teabesüsteemi laitmatu töö ja korraldusmeeskonna eesmärkide täies mahus teostumine.

«Küllap annavad need valimised positiivse tõuke kasutada e-valimisi edaspidi ülikoolis laialdasemalt,» ütles Soosaar.

Mitu kandidaati said võrdsel arvul hääli, seega selgitati senati valimiste eeskirja järgi nende koht üldises pingereas loosimise teel.

Senati valimistel osales kokku 1048 ülikooli töötajat 1539-st valimisõigusega inimesest (68%).

Hääleõigus oli kõikidel akadeemilistel töötajatel, kelle töökoormus ülikoolis õppejõu või teadustöötajana on vähemalt 20 tundi nädalas.

Senati valimistel kasutati Eesti ettevõtte Smartmatic-Cybernetica Centre of Excellence for Internet

Voting OÜ välja töötatud elektroonilise hääletamise platvormi Tivi (tivi.io) koos miksimistehnoloogiaga Verificatum.

Igal valijal oli võimalik anda kuni kaks häält. Valimisperioodi jooksul oli võimalik oma hääli ka muuta ja uuesti hääletada. Sel juhul võeti arvesse valija viimasel korral antud hääled. Seda võimalust kasutati 51 korral.

Peale selle oli igal valijal võimalus oma hääle õiget talletamist kontrollida rakendusega Tivi Verifier. Seda võimalust kasutati 19 korral.

Valimistel tehnilisi tõrkeid ei tekkinud. Hääletajatel oli võimalik nõu ja abi saada arvutiabist. Valimisperioodi ajaks sisse seatud avalikke hääletuspunkte kasutati vaid ühel korral.

Kahe tööpäeva jooksul pärast hääletuse lõppu (kuni esmaspäeva õhtuni) oli valijatel õigus esitada valimiskomisjonile kirjalikke proteste valimiskorra rikkumise kohta.

Tartu ülikooli senat on 22-liikmeline. Senati koosseisu kuulub rektor senati esimehena, 16 akadeemiliste töötajate valitud liiget ja viis üliõpilaste esindajat.

Üliõpilaste esindajad nimetab üliõpilasesindus üheks aastaks arvestusega, et esindatud oleksid kõigi astmete ja kõigi valdkondade üliõpilased.

Senati praeguse koosseisu volitused lõppevad 30. juunil.

Senati uue koosseisu volitused algavad 1. juulist 2017. ●

AKADEEMILISTE TÖÖTAJATE ESINDAJAD TARTU ÜLIKOOLI SENATIS

HUMANITAARTEADUSTE JA KUNSTIDE VALDKONNAST:

Anneli Saro,
Aivar Kriiska,
Karl Pajusalu,
Bruno Mölder.
Asendusliikmed:
Ene Kõresaar,
Ain Riistan.

SOTSIAALTEADUSTE VALDKONNAST:

Urmas Varblane,
Anzori Barkalaja,
Marju Luts-Sootak,
Veronika Kalmus.
Asendusliikmed:
Evelyn Kiive,
Eiki Berg,
Katrin Saks.

MEDITSIINITEADUSTE VALDKONNAST:

Mihkel Zilmer,
Pärt Peterson,
Küllu Kingo,
Irja Lutsar.
Asendusliikmed:
Allen Kaasik,
Aare Märtsen,
Jarek Mäestu,
Vahur Õöpik.

LOODUS- JA TÄPPISTEADUSTE VALDKONNAST:

Tõnu Meidla,
Maia Kivisaar,
Jaan Aarik,
Varmo Vene.
Asendusliikmed:
Tõnu Kollo,
Heisi Kurig.

HUMANITAARTEADUSTE JA KUNSTIDE VALDKOND

bakalaureuseõpe
21. juunil kell 10 aulas

magistriõpe
15. juunil kell 13 aulas

Viljandi kultuuriakadeemia
18. juunil kell 13 Ugala teatris

SOTSIAALTEADUSTE VALDKOND

Haridusteaduste instituut
bakalaureuseõpe
22. juunil kell 10 aulas

Johan Skytte poliitikauuringute instituut
bakalaureuseõpe
19. juunil kell 13 ülikooli muuseumi valges saalis

Majandusteaduskond
bakalaureuseõpe
20. juunil kell 13 ülikooli muuseumi valges saalis

Psühholoogia instituut
bakalaureuseõpe
21. juunil kell 13 ülikooli muuseumi valges saalis

Õigusteaduskond
bakalaureuseõpe
16. juunil kell 12 aulas

Õigusteaduskond Tallinnas
19. juunil kell 15 (päevane õpe)
20. juunil kell 15 (avatud ülikool)
Eesti Rahvusraamatukogu suures konverentsisaalis

Ühiskonnateaduste instituut
bakalaureuse- ja rakenduskõrgharidusõpe
20. juunil kell 16 aulas

Johan Skytte poliitikauuringute instituut
Majandusteaduskond
magistriõpe
20. juunil kell 10 aulas

Haridusteaduste instituut
Psühholoogia instituut
Ühiskonnateaduste instituut
magistriõpe
22. juunil kell 13 aulas

Õigusteaduskond
magistriõpe
20. juunil kell 13 aulas

Narva kolledž
22. juunil kell 12 kolledži aud 200

Pärnu kolledž
16. juunil kell 12 Pärnu kontserdimajas

MEDITSIINITEADUSTE VALDKOND

19. juunil kell 15 aulas

Sportiteaduste ja füsioteraapia instituut
bakalaureuseõpe
19. juunil kell 12 aulas

LOODUS- JA TÄPPISTEADUSTE VALDKOND

bakalaureuseõpe
21. juunil kell 15 aulas
magistriõpe
21. juunil kell 13 aulas

Ülikooli aulas toimuvate LÕPU-AKTUSTE OTSEÜLEKANDEID on võimalik jälgida interneti vahendusel, peahoone auditoriumis 139 ja 140 ning ülikooli kohvikus. Internetiülekanne ja salvestused videoportaalil www.uttv.ee

Kaleidoskoobi finaalvõistlus pani ideelabori kihama

Reedel, 19. mail toimus Tartu idufirmakeskuses Spark äri- ja projektiideede konkursi Kaleidoskoop finaalvõistlus, kus omavahel võtsid mõõtu Lõuna-Eesti parimad noored ettevõtjad. Peaaupinnad pälvisid ideelabori Starter programmi vilistlane WillDigital, kes pakub digitaalse vara haldamise teenust, ja õpilasfirma Klapp mis lahendab igavikulist sassis kõrvaklappide probleemi.

Kaleidoskoobi konkursi lõppvooru pääsesid kümme väga erinevat ideed: finalistide seas leidis nii ühiskondliku kui ärilise suunitlusega projekte, nii tudengi- kui ka õpilasfirmasid, nii eestlaste kui ka välisstudengite meeskondi.

Välja anti kaks peaaupinda.

Esimese neist – võimalus võistelda Helsingis ja Europe Enterprise Challenge tudengifirmade võistlusel – pälvis äsja ideelabori Starter programmi lõpetanud WillDigital. Teine peaauphind läks õpilasfirmale Klapp kes sõidab

Soome ärifestivalile Shift. Peaaupinna pälvinud WillDigitali asutaja Denis Kovalenko on Ukrainast pärit noormees. «Olen WillDigitaliga jõudnud palju kaugemale kui eeldasin, ning tean praeguseks täpselt, mida teha,

et projekt järgmisele tasemele viia,» ütles Kovalenko.

Eriauhinnad pälvisid järgmised meeskonnad:

- osalus Tartu loomemajanduskeskuse äriarendusprogrammis – MÖTIW;
- sTARTUp HUB liikmelisus – Zero Projects;
- Tartu linnavalitsuse eriauhind – FictionFeel;
- ökoinnovatsiooni eripreemia – Poko;
- sTARTUp Day piletid – Gazelle, Zero Projects, õpilasfirma KLAPP ja Viiperaamat;
- Latitude59 piletid – Medify ja WillDigital;
- publiku lemmik – Viiperaamat. ●

Loodusfestival kutsub linnaloodusesse

Tartu ülikooli loodusmuuseum ja botaanikaäed koos Eesti loodus- ja keskkonnaasutustega korraldavad juuni alguses (7.–10. juuni) Tartu loodusfestivali.

Loodusfestival püüab innustada inimesi väärtustama linnaloodust ning märkama, kes on meie looduslikud naabrid. Kuigi esmapilgul ei pruugi linnas leiduvate liikide rohkus silma jääda, võib loodust siiski kohata väga üllatavates kohtades. Festivali üritused on ühtaegu nii meelelahutuslikud kui harivad, andes ka praktilisi oskusi, kuidas luua linnas enda ümber mõnusam ja loomulikum elukeskkond.

Festivali avapäeval, 7. juunil oodatakse huvilisi Tartu kesklinna parki, kus alates kella 14-st saab meisterdada rippaedasid ja lindude pesakaste, teha akrojoogat, uurida loomi kivi sees, nautida looduse teadusteatri, osaleda maastikumängul või panna proovile oma käteosavuse. Kohal on loodus- ja keskkonnaasjatundjad, kes jagavad teavet ning näpunäiteid, kuidas linnaloodust alal hoida ja rikastada. Kuulutatakse välja ka fotokonkursi «Metsik linn» võitjad.

8. juunil valgub festival üle lin-

na. Raja pargis vaadeldakse linde, Sisevete saatkonnas Emajõe asukaid, Raadil toimuvad talgud ning Supilinnas tutvustatakse perma-kultuuripeenart. Öhtul toimuvad rattaretk linnamõisate parkidesse, looduslodja nahkhiireretk ning TajuRuum kutsub, klappid peas, linna peale uitama.

9. juunil loetakse Tartu loodumaja pargis puu aastarõngaid, rajatakse vihmapeenar ning saab proovida joogatantsu. Tegevusi jätkub aga ka Supilinna ja Emajõe aeda. Kell 20.00 saadab loodusfestivalile tervituse Seto Folk, kutsudes botaanikaäeda esinema Walesi-Eesti duo SILD.

10. juuni on BioBlitzi päev, mille raames loendatakse Toomemäel päeva jooksul looma-, taime- ja seeneliike. Peale selle saab Aleksandri avatud aias ehitada välikööki, Spark Makerlabi abil lennutada taevasse ökoraketi ning teha jalgsiretk Tartu geoloogilise minevikku.

Festivali filmiprogrammis on kuus erilmelist loodusfilm, mis jutustavad inimese ja looduse seostest ning vastuoludest. Igale filmile järgneb asjatundja kommentaar. ●

Tartu ülikooli meditsiiniteaduste valdkond võeti ECTSMA liikmeks

Taanis Kopenhaageni ülikoolis 18.–20. mail toimunud ECTS Medicine Association'i aastakoosolekul võeti Tartu ülikooli meditsiiniteaduste valdkond esimesena Baltikumist assotsiatsiooni liikmeks.

Aastakoosolekul TÜ meditsiiniteaduste valdkonda esindanud dekanadi juhataja Rene Kärneri sõnul annab assotsiatsiooni kuulumine meie üliõpilastele paremad võimalused välismaal õppida. «Kindlasti leiame võrgustiku kaudu

endale veel uusi partnerülikooli, kuhu meie tudengid saaksid tulevikus välisüliõpilasena õppima minna. Samuti saame võrgustiku liikmena ideid õppekava arendamiseks ja välisvahetuse korraldamiseks,» selgitas Kärner.

Mitu päeva kestnud kokusaamisel jagasid liikmesriikide esindajad enda kogemusi ja häid praktikaid nii õppekava arenduse kui ka teadustöö teemadel. Peale Tartu ülikooli liitusid sellel aastal

võrgustikuga veel neli ülikooli: Aachen ja Düsseldorf ülikoolid Saksamaalt, Navarra ülikool Hispaaniast ja Tromsø ülikool Norrast.

Euroopa meditsiiniülikoolide assotsiatsioon ühendab Euroopa meditsiiniülikooli ning arstiteaduskondi alates 2004. aastast, et edendada meditsiini valdkonna üliõpilaste välisvahetust Euroopa ainepunktisüsteemi parema rakendamise kaudu. Selleks annab võrgustik nõu, kuidas Euroopa

ainepunktide süsteemi paremini kasutada nii, et kõik ülikoolid saaksid sellest ühtemoodi aru ja et ülikoolide õppekavad oleksid võimalikult hästi omavahel võrreldavad.

Assotsiatsiooni liikmed on meditsiiniülikoolid ja arstiteaduskonnad Euroopa Liidu, sh ka Šveitsi ja Norra ülikoolidest. Peale Tartu ülikooli lisandumist kuuluvad assotsiatsiooni 22 riigi ülikoolid. ●

Ülikool otsib uut kantslerit

Tartu ülikool kuulutab välja avaliku konkursi kantsleri ametikoha täitmiseks. Kantsleri ülesandeks jääb jätkuvalt suure osa ülikooli tugiteenuste ja ka ülikooli eri asutuste töö juhtimine.

1. juulist 2017. aastal ametisse asuva rektoraadi koosseisus on kavandatud nii tööjaotuse muudatusi kui isikute vahetumist, seepärast jäi pärast Andres Liinati lahkumist mõneks ajaks täitmata ka kantsleri ametikoht.

Rektor Volli Kalmu sõnul oli tal plaan jätkata pärast rektori-valimisi uuel ametiajal kahe prorektoriga senise kolme asemel ning seega vajas ta aega, et uue meeskonna tööjaotus tervikuna läbi vaadata.

Lähiaastatel on kantsleri juhtimisel vaja ülikoolis teha mitu

olulist uuendust, näiteks uue õppeinfosüsteemi väljaarendamine ning Emajõe äärde ettevõtete ja akadeemia kokkupuutkeskonnaks rajatava Delta hoonete kompleksi ehitamine.

«Ootan kantsleriks kandidaati suure organisatsiooni juhtimise kogemusega ambitsioonikaid inimesi, kes soovivad panustada ülikooli täitmisesse ja arengueesmärkide elluviimisesse,» ütles rektor.

Tartu ülikooli endine kantsler Andres Liinat lahkus ametist omal soovil 2017. aasta jaanuari alguses.

Arendusprorektor Erik Puura on kantsleri kohusetäitjana suutnud kõik protsessid edukalt käigus hoida ja teinud väga head tööd mitmete keerukate küsimuste, sh näiteks raamatukogu

ehitust puudutavate läbirääkimiste sujuva lahendamisega.

Rektor loodab peatselt jõuda kokkulepeteni ka uute prorektorite ning nende vastutusvaldkondade täpsemas jaotuses.

«Prorektori amet on intensiivne ja vastutusrikas ning sellele tööle pühendudes jääb isiku varasem akadeemiline tegevus paratamatult tagaplaanile. Olen pidades konsultatsioone võimalike uute rektoraadi liikmetega ja kinnitan, et ülikoolis on need inimesed, kes on valmis ülikooli juhtimise vastutust võtma, täiesti olemas,» sõnas Volli Kalm.

Mõlemad prorektorid asuvad ametisse eeldatavalt 1. juulist, avalik konkurss kantsleri ametikoha täitmiseks lõpeb 19. juunil ja sobiv kandidaat loodetakse välja valida hiljemalt augustiks. ●

TÜ tudengid hakkavad äriideid koos ameeriklastega ellu viima

Juunikuus toimub viie Eesti ja USA ülikooli koostöös sündinud äriarendusprogramm NGAL® (Network Globally, Act Locally), mis algab Tartus, jätkub Tallinnas ning lõppeb Charlestonis, USA-s. Igast ülikoolist osaleb kaks tudengimeeskonda, Tartu ülikooli esindavad Cody ja the Coulomb Sailing Group (endise nimega Tseres).

NGAL-i programm on mõeldud juba tegutsevatele tudengimeeskondadele, et programmi tegusa kolme töönädala jooksul oma ideed edasi arendada.

Programm lõpeb USA-s Charles-tonis ärimudelite tutvustamisega kohalikele ettevõtjatele. Parimad programmis osalenud meeskonnad pälvivad ka rahalisi toetusi oma idee ellu viimiseks, esimese koha auhinnaraha on 3000 dollarit.

Tartu ülikooli esindavad programmis ideelabori STARTER programmi kasvandikud Cody ja the Coulomb Sailing Group. Ajujahi võistlusel kümne parima sekka jõudnud Cody on programmeerimisõppe platvorm, mis õpetab kodeerimist samasugusel

põhimõttel nagu võorkeeleõppe programmid. ESTCube'ist välja kasvanud the Coulomb Sailing Group arendab kaht kosmosetehnoloogiat: uudset tõukejõutehnoloogiat, mis aitab päikesesüsteemis tõhusamalt liikuda, ning lahendust kosmoseseadeldiste maaorbiidilt alla toomiseks.

NGAL-i programm toimub sel aastal kolmandat korda ning selle tegemistega saab end jooksvalt kursis hoida ideelabori kodulehel ja sotsiaalmeediakanalites. Projekti elluviimist toetab Harry and Reba Huge Foundation. ●

Neli teadusmahukat äriprojekti said Vega fondi stardikapitali

Tartu ülikooli ideelabor avalikustas 19. mail äriideede konkursi Kaleidoskoop auhinnatseremoonial sellekevadised Vega fondi stardikapitali saajad. Otsustati toetada neli teadusmahukat äriprojekti kokku 18 000 euroga. Vega fondi stardikapitalile kandideeris 19 äriprojekti, 11 neist said võimaluse oma ideed žüriile esitleda.

Projekti tutvustamiseks aega kolm minutit ning viis minutit küsimustele vastamiseks. Žürii valis välja neli projekti, mis paistsid silma nii tugeva teadustausta kui ka ärimudeli poolest.

Välja valiti:

Brighter Algae: biodiisli tootmine vetikatest senisest tõhusamalt ning keskkonnasäästlikumal viisil;

Decomer Technology: želatiinil

põhinev täielikult biolagunev kilematerjal;

MIRFECT: tooted, mis võimaldavad paremat ja tõhusamat RNA transporti raskesti käsitletavatesse rakutüüpidesse ja põletikukolletesse;

PowerUp Energy Technologies: vesinikkütuse elemendil põhinev elektrigeneraator.

Tiimi Brighter Algae juhi Linda-Marie Kimmeli sõnul oli nende jaoks kõige keerulisem osa esitleda ideed selliselt, et žürii liikmete südamed võita. «Me ise usume oma ideesse väga ja Vega fondi stipendiumi pälvimine näitas, et ka teised näevad selles võimalust – see annab meile palju indu edasi töötada,» rääkis Kimmel.

Žüriisse kuulusid TÜ ettevõtlussuhete koordinaator, žürii esimees Sven Lilla, TÜ ettevõtlus- ja

innovatsioonikeskuse arendusjuht Kuldar Leis, ettevõtja ja Vega Fondi endine stipendiaat Kuldar Kõiv, SelfDiagnostics eestvedaja Indrek Tulp, Vaido Mikheim Tartu Teaduspargist, Taavi Tamm TÜ ettevõtlus- ja innovatsioonikeskusest ning TÜ ettevõtluse nõustaja Aivar Pere.

Vega fond on teaduspõhiste äriprojektide arendamiseks mõeldud rahastu, mis toetab Tartu ülikooli tudengite ja teadurite projekte. Vega fondi toetusi väljastab kaks korda aastas TÜ ideelabor.

Varem on Vega fondi toel hoo sisse saanud kosmosetehnoloogiaetevõtetele suunatud projekt CrystalSpace, Climate LaunchPadil auhindu noppinud ReLaDe, sel hooajal Ajujahi finaali pääsenud MARKUS ning kümned teised projektid. ●

Neljapäeval, 25. mail kell 18 andis Valdur Mikita Peeter Lauritsale pidulikult üle vabade kunstide professori ametireha. Peeter Laurits on oelnud ühes oma viimastest intervjuudest: «Ärge uskuge, et maailm on juba valmis loodud ja et see on kõigist võimalikest parim. See on nõme ebausk. Maailma tuleb kogu aeg ümber luua, elus hoida ja edasi anda. Ja iga võimaliku ja võimatu nurga alt talle otsa vaadata. Ja võluvalt naeratada.» Dekaan Margit Sutrop põhjendas professorivalikut: «Selline vaade peaks sobima kogu Tartu ülikoolile kui muutustele ja uutele ideedele avatud vaimsete otsingute kodule.»

FOTO: VEIKO KLEMMER / JANE TIIDELEPP

Charles Percy Snow

KAKS KULTUURI JA TEADUSREVOLUTSIOON

Jerome Kagan

KOLM KULTUURI. LOODUSTEADUSED, SOTSIAALTEADUSED JA HUMANITAAR-TEADUSED 21. SAJANDIL

Sari „Avatud Eesti Raamat”, ISBN 978-9949-77-366-4, 430 lk.

Tõlkinud Mart Trummal, toimetanud Kalle Hein, järelsõna Jüri Engelbrecht.

Inglise füüsiku ja kirjaniku C. P. Snow’ „Kaks kultuuri ja teadusrevolutsioon” (1959) kutsus pärast ilmumist esile poleemika kogu läänemaaailmas. Snow kurdab ületamatut lõhet loodusteadlaste ja humanitaaride vahel, kes elavat otsekui eri maailmades, eri kultuurides. Pool sajandit hiljem võttis sama probleemi vaatluse alla arengupsühholoogia teerajajaid Jerome Kagan, kes lisas kahele kultuurile kolmanda, sotsiaalteadused, ja otsustas uurida, mis on nendest valdkondadest saanud 21. sajandi alguseks.

W. Struve 1, Tartu, 737 5945, tyk@ut.ee, www.tyk.ee

Teaduskirjastus aastast 1632

 TARTU ÜLIKOOL kirjastus

Mure unistuste töökoha leidmise pärast

Peagi saabuva suvega mölgub ilmselt paljude abiturientide peas mõte astuda ülikooli. Meenutades enda ja oma sõprade sisseastumisaega, mängisid erialavalikul olulist rolli peale enda huvide ka töövõimalused valitud erialal. Nii keerlesid paljude peades muremõtted sellest, kas erialal saab tööd ning mis juhtub pärast lõpetamist. Ja seda veel ennegi, kui ülikooli oli sisse saadud.

Õpingute käigus ei ole need paraku kadunud, pigem on süvenenud. Sageli arutame sõpradega, mis meid pärast õpinguid tööturul ees ootab, millised võimalused meil on, kuhu sobime, kuhu mitte. Mida aeg lähemal lõpetamisele, seda rohkem on need vestlused muutunud arutlustest mureväljendusteks.

Peamine mure ei seisne üldse selles, kas tööd ikka leitakse. Töökohti ja võimalusi on küll, kui otsida. Hoopis olulisemana kerkib esile küsimus, kas endale leitakse ka meelepärane töö.

Kõik on oma soovitud töökohtadele seadnud mingid kindlad nõuded, millesse peavad töökohad oma võimaluste ja kohustustega mahtuma. Ülejäänud välistatakse.

Siiski leian, et kunagi ei saa teada töö sisust, plussidest ja miinustest enne, kui ise seda proovinud ei ole. Kui nõnda eelarvamustepõhiselt töökohtasid

FOTO: ERAKOGU

EGE TAMM

ajakirjanduse ja kommunikatsiooni
2. aasta tudeng

välistada, kitseneb valik ja murepilv pea kohal ainult suureneb.

Töökohtadele oma tingimuste seadmine ei ole iseenesest halb. On ju igati positiivne, kui inimese teab, mida ta soovib ja mis on talle hea. Pinge võib tekkida aga siis, kui kõrged ootused kehtivad juba nii varakult, et kogemustepagas on veel kaunis õhuke.

Võimaliku pettumuse ja nõrdimuse vältimiseks võiks kõigile paika pandud nõuetele vastava töökoha võtta hoopis kaugemaks eesmärgiks, mille poole aegamisi püüelda.

Pealegi võib mitte-just-unistuste-töö pakkuda noorele kogemuse, mida ta ei osanud

oodatagi. Kui töökohal miski ei meeldi, saab selle pöörata enda jaoks õpetlikuks kogemuseks.

Ent kui tuleb välja, et teise või kolmanda valikuna võetud töö- või praktikakoht hakkab meeldima, on see juba võit kasvõi iseenda paremaks tundmiseks.

On tõsi, et on noori, kes saavad juba alguses tuule tiibadesse ja lendavad kõikvõimalikesse tippudesse. Aga mitmed mitte.

Siinkohal oleks paslik tuua kõrvutus inimestega, kes isegi õpinguid ei alusta ja võtavad aastakese (mis sageli venib aastateks), et endas selgusele jõuda. Tihti selle oodatud valgustuseeni ei jõutagi. Just sellepärast, et eelarvamuste ja levinud stereotüüpide tõttu ei tihata isegi proovida.

PEAMINE MURE EI SEISNE ÜLDSE SELLES, KAS TÖÖD IKKA LEITAKSE. TÖÖKOHTI JA VÕIMALUSI ON KÜLL, KUI OTSIDA. HOOPIS OLULISEMANA KERKIB ESILE KÜSIMUS, KAS ENDALE LEITAKSE KA MEELEPÄRANE TÖÖ.

FOTO: VIRGO SIIL

Geeniteadlane Tõnu Esko: igav DNA on hea

PERSOON

Geenivaramu asedirektoril, populatsiooni ja funktsionaalse genoomika vanemteaduril Tõnu Eskol on ka oma geenid uuritud ning suuremaid riskimutatsioone pole seal ilmnud. Tema DNA on «igav» ehk geenid on head ning tervis, akadeemiline võimekus ja muud näitajad on soodsad.

VIRGO SIIL
virgo.siil@ut.ee

Teadusilma mõistes noor mees on juba palju saavutanud ja kaugemale jõudnud: Tõnu Esko ilmus teaduse mänguväljakule alles kaheksa aastat tagasi. «Võimalik, et maailmas pole keegi nii noorelt ja lühikese ajaga jõudnud maailma kõige mõjukamate teadlaste nimekirja. Sinna kuulub igast teadusvaldkonnast sadakond kõige paremat kogu maailmast ja Tõnu on üks neist,» räägib psühholoog Jüri Allik.

Teaduste akadeemia liikme Jüri Alliku sõnul võib edukus lausa kummalisi probleeme tekitada: «Kui tavaliselt on doktorantidel probleeme, et oma töö kaitsmiseks kohustuslikud kolm publikatsiooni täis saada, siis Tõnu doktoritöö kaitsmise puhul oli probleem vastupidi. Arutati, kas on ikka kohane kaitsta doktoritööd nii suure arvu

publikatsioonide pealt, millest koguni 16 oli avaldatud ajakirjas Nature». Raske oli leida opo-nenti, kellega Esko ei oleks koos artiklit avaldanud.

Eesti biokeskuse juhtivteadur Richard Villems aga leiab Eskot noorteadlase auhinnale soovitades, et tänu tema tööle on Eesti geenipanga andmestik, st eestlaste fenotüübid-genotüübid, lõimitud maailma vastavasse andmestikku – on saavutatud see, mida vaid oma (andme)kännu otsas istudes poleks genoomse *big data* ajastul võimalik ka parima tahtmise juures saavutada. Selles seisneb Villemsi hinnangul Tõnu Esko senise uurimistöö olulisim panus Eesti teadusse.

KEERULISEST LIHTSALT RÄÄKIMINE

Kahjuks on Esko CV-st aga puudu üks oluline märkus. Õde Külli Esko selgitab: «Minu meelest võib ta oma CV-sse lisada punkti, et suutis viieaastase selgeks teha, mis on geen.» Kord oli

nimelt kolleegi tütar soovinud teada, millega onu tegeleb, ja siis tuligi tüdrukule selgitada, mis on geen.

Vestlused Eskoga ongi ka vähikule harivad, ta püüab vähegi keerulisemaid tahke argisemate ja lihtsamini mõistetavate paralleelidega selgitada. Teadlasi intervjuerinud inimesed teavad, et säärane võime pole igapäevane. Sageli on teadlased, akadeemikud oma valdkonda niivõrd kõrvuni sukeldunud, et kasutavad sellest rääkides vaid erialakeelt.

«Olen teadlikult selle hoiaku juba magistriõpingutest peale võtnud,» räägib Esko. Põhjusteid on mitmeid: esiteks on vaja üldsusele keerulised teaduslikud leiud inimkeeli selgeks teha, teiseks on tarvis ka geenidonoritele näidata, et nende panus pole tühja läinud ja selle abil tehakse tähtsat tööd. Vanemteaduri sõnul toetab niisugust suhtumist ka geenivaramu juht Andres Metspalu.

Selline avatus ja vastuvõtlik- >>

» kus ning loominguline lähene-mine ilmestabki Esko tegevust nii teadusväliselt kui ka rangelt teaduslikus keskkonnas. «Ta on visionäär, ideede genereerija, ta usub, et ei ole võimatuid asju, ja tõmbab sellega ka teised kaasa,» räägib juhendatav Maris Alver. Lõbus on temaga ka, kohati lausa selliselt, et täiesti märkamatuvalt valmib justkui muuseas artikkel, kirjeldab kolleeg. Tõnu Esko osalusel avaldatud artikleid on aga pikk loetelu, ainuüksi teadus-ajakirjade koorekihti kuuluvates Nature'i ja Science'i väljaannetes on neid ilmunud mitukümmend.

Kõik Eskost rääkivad kollee-gid, juhendatav doktorant, Nõo reaalgümnaasiumi õpetaja Sirje Sild kui ka öde Külli Esko rõhuta-vad tema loomingulisust. «Tal on nägemus, vaatab näiteks korterit ja oskab seal näha võimalust, mida ma ei märkagi. Sama kan-dub teadusse – ma pärast mõtlen, et pagan, miks ma selle peale ei tulnud,» sõnab aastakümneid

abikaasaga ristpistes rukkilille motiivid ning nad kujundasid selle mosaiikpaneeliks vannitoa-seinal. «Väga tore oli seda koos abikaasaga teha, selle valmimine oli vaat et võrdväärne Nature'is artikli ilmunisega,» sõnab Tõnu Esko.

TEADUS JA LOOMING KÄSIKÄES

Loomingulisus on Eskot aidanud ka esmapilgul kummalisel alal – gümnaasiumi kehalise kasvatuses tunnis. Õpetaja Sirje Sild räägib, et Tõnul, kes tegi eesti keele ja keemia riigieksamid maksimum-punktidele (matemaatikas jäi maksimumist paar punkti puu-du), oli kehalise kasvatuses ras-kusi, kuni ta maalis ükskord kooli antiikolümpiamängude võistluste tarvis kahemeetrised staadio-nikaunistused – pärast seda paranesid suhted ka kehalise kasvatuses. «Neid maalinguid kasutati veel aastaid, kuni maja lammutamiseni,» meenutab õpe-

tõendus, et Tõnu ei veeda kõik 24 tundi ööpäevast vaid arvuti taga.»

Esko ise tunnistab, et kuigi tema DNA on muidu igav – otseselt südameprobleemidele ja ülekaalule kalduvust pole –, paistab vaatluse põhjal, et tal on aeglane ainevahetus, mistõttu on lisakilod kerged tulema ja tuleb end rohkem liikuma sundida. Kolleegidelt võib ka kuulda, et ta käib tantsimas.

Samuti pole teadlasele muu kehaline tegevus võõras: enese teadmata võib nii mõnelgi inimesel kodus olla geenitead-lase taotud aknahingi, roose ja nagisid. Koos vennaga on ta bakalaureuseõpingutevahelistel suvedel Saaremaa Seppade sepa-pajas haamrit viibutanud. «Mul on vedanud, et mõlemad vennad on vanakooli mõistes kuldsete kätega, ühegi töö ees risti ette ei löö,» räägib öde Külli Esko.

Kui kolleegid ei tihka võib-olla oma kaastöötaja puuduseid nimetada, siis ehk öel sääraseid kammitsaid pole? «Kohati on ta paras udu, kui on vaja maiseid asju mees pidada,» ütleb öde mõningase mõtlemise järel. Samas lisab ta kohe, et kui ini-mes on nii palju tegemist, mitu projekti korraga käsil, siis on see ka mõistetav.

Kui eelnevalt sai mainitud, et võimalike haiguste poolest on Tõnu DNA igav ja loodus on andnud hea tervise ning vaimse võimekuse, siis peale selle on Tõnu leidnud sealt ka seose, mis võib selgitada tema pro-duktiivsust. «Geenivariant, mis seostub suitsetamisest sõltuvusse sattumisega, on olemas. Kuigi ma ei suitseta, näitab see siiski, et mul on kalduvus sattuda sõltu-

KA GEENIDEST SAAB KUNSTI TEHA.

vusse erinevatest asjadest. Uutest asjadest, söögist, muusikast või muust – see võib muidugi olla seotud ka isiksusetüübiga,» räägib ta. Ka töö, loominguline tegevus, hautud ideede käivitami-ne ja vedamine võib olla sõltu-vust tekitav.

Kõige selle toimekuse kõrval on ta kaasa Kaija Põhako-Esko sõnul aga ka kannatlik: «Tõnu on kõige rahulikum, kannatlikum ja järjekindlam inimene, keda olen kohanud. Ta on väga nõudlik. See võib inimesi hirmutada, aga tuleb mees pidada, et eelkõige on ta nõudlik enda suhtes ja nõuab endalt kordades rohkem kui teistelt.»

Kolleegidega vesteldes ilmneb, et Esko lööb kõikjal kaasa, on töökas, korraldab konverentse (näiteks kaaskorraldab 15.–16. juunil peatselt Tartus toimuvat Geenifoorumit), korraldab välissuhteid, otsib uuringusuundi ja teeb selle kõige kõrvalt tea-dust. Kui palju ikkagi tegelikult teaduseks aega jääb? «Hands-on

teaduseks jääb aega üha vähem ja vähem. Reaalteadust, ise analüüsi teha jõuan protsentuaalselt ehk kümme protsenti ajast. Enamik ajast läheb rahastuse leidmisele,» kirjeldab Esko.

Siit ilmnebki lõpuks ometi üks muidu veatuna näiva isiku võimalik puudus – suure aktiivsuse tulemuseks võib olla läbipõle-mine.

KA TÖÖKUS VÕIB OLLA SÕLTUVUS

Seda tunnistab ka Esko ise. «Viimasel ajal on tunne, et kõrvust tuleb juba tossu,» räägib Esko. Ta leiab, et peaks õppima nüüd natuke vähem tegema ja rohkem «ei» ütlema.

Mõningal määral ta seda kunsti juba valdabki: juhendatav Maris Alver kinnitab, et päris kõike ta kõigi eest ära ei tee ning eeldab, et inimene ise on hak-kaja. «Juhendatavat ta ei utsita, inimene peab ise teemast ja tööst huvitatud olema,» räägib Maris ja toob näiteks, kuidas Esko pani

ta maailma tippteadlastega koos-tööd tegema, aga kätt hoidma ei jäänud. «Lükkas mu külma vette,» muigab Maris.

«Ühelt poolt on vaja panna sisse teatud tunnid. On hinnatud, et on vaja töötada 10 000 tundi, see on umbes kümme aastat, et oleksid oma valdkonnas asja-tundja. Eelmised kümme aastat on töö ja hobi saanud üha roh-kem samaks. Kui teha asja kirega, siis kipuvad need kokku minema. See tuleb teiste asjade, sõprade, pere ja muu arvelt. See on väga halb,» räägib Esko.

Nii nagu Esko on mitmed eesmärgid saavutanud ja tuleb mõelda, kuidas edasi minna, on ka geenivaramus pöördeline aeg: varamu üks eesmärk, teha kõigile 52 000 doonorile geenikaardid, on saavutatud, 5000 inimese genoomid järjestatud (nii eksoo-mid kui ka kogugenoomid). Peale selle hakatakse sügisel geenidoo-noritele tagasisidet andma, ja tuleb samuti mõelda, mis suunas edasi minna. UT

ENESE TEADMATA VÕIB NII MÕNELGI INIMESEL KODUS OLLA GEENITEADLASE TAOTUD AKNAHINGI, ROOSE JA NAGISID.

meediauuringutega tegelenud öde Külli Esko.

Tõnu Esko ise leiab, et teadus ongi loominguline ala, uuringu-suundade ja uurimisviiside vali-mine nõuab leidlikkust. Teisalt on teadlasel kahju, et teadus-väliselt jääb vähe aega loomingu-liseks tegevuseks. Kõrvalt paistab siiski, et kuskilt see aeg leita-ke – teadustööle sarnase põhja-likkusega keskendub ta ka argiste tahkude loomingulisele lahen-damisele. Nii näiteks ei leppinud ta kodus tühipalja plaatseinaga, vaid otsis koos samuti teadlasest

taja. Peale selle seiga iseloomus-tas õpetaja sõnul Eskot varajane küpsus ja hoolivus.

Kehalise tegevusega on Eskol suhted endiselt soojad. Ka Jüri Allik kirjeldab ühe esmamuljena teda kui heas vormis: «Kui me psühholoogidega alustasime koostööd geenivaramuga, siis varamu juht Andres Metspalu tutvustas meile oma magistritöö kallal töötavat Tõnu Eskot, kel-lest sai meie sidemees koostöös geeniteadlastega. Esimene asi, mis silma hakkas, olid T-särgi alt punnitavad lihased, mis oli

Siseaudit hindas praktikate korraldust

ALMA MATER

SANDRA SAAR
sandra.saar@ut.ee

Siseauditi juht Elsa Leiten rääkis, et nemad jäid üldjoontes hindamisega rahule, mis oli ka ootuspärane, sest õppekavad, mida hinnati, olid pika praktikakogemusega. Auditi puhul lähtuti õppekavadest, mida prodekaanid välja pakkusid ja kus nad soovisid kindlustunnet saada.

Leiten rääkis, et ühest küljest vaatab siseaudit erialasid riskipõhiselt, aga teisalt sellest küljest, kus on võimalik anda kindlustunnet. Kui saab toimivale asjale anda kõrvaltvaataja pilgu, nii et mingi asi toimibki hästi, siis see on Leiteni sõnul hea. Praegusel juhul oligi mitmete õppekavade puhul nii.

Siseaudiitorid andsid kõrgeima hinnangu haridusteaduste instituudi eripedagoogika ja logopeedia õppekavade praktikakorraldusele.

Suhteliselt kõrge koondhinnangu sai ka Viljandi kultuuriakadeemia etenduskunstide ja Narva kolledži õpetajakoolituse õppekavade praktikakorraldus. Leiten ütles, et eripedagoogika

kõrge hinne on pigem erandlik. Nende puhul oli näha, et süsteem, mille nad loonud on, toimib väga hästi. Üks tingimus kõrgeks hinnanguks oli ka see, et tudengid ise oleksid rahul, ja sealsed tudengid seda olidki.

Viljandi kultuuriakadeemia etenduskunstide puhul tuli tudengite vastustest välja, et nad ei erista praktikast õppetööst, sest kogu nende õpe on hästi praktiline. Tähelepanekuna toodi välja, et etenduskunstide praktikast ei dokumenteerita. Ainult nii palju, kui tudeng oma erialapäevikusse kirjutab. Leiten seletas, et kui praktiliselt läheb midagi untsu, siis on tudeng kaitsetu. Aga head lahendust ei osatud ka pakkuda ja

KIISLA ÜTLES, ET NARVA KOLLEDŽIS ON PRAKTILISED ERIALAD JA KUI PRAKTIKA LONKAB, SIIS KANNATAB KOGU ÕPE TERVIKUNA.

senimaani on tudengid ise rahul olnud.

Viljandi puhul tuli välja see, et kui praktikale minnakse, siis tuleb tihti käia üle Eesti ja see tähendab tudengile sõidu- ja majutuskulusid. Leiten ütles, et see on koht, kus saab otsida viise, et teha see üliõpilasele soodsamaks või kuidagi hüvitada.

«Me kontrollisime ka üle, kas koolil oleks võimalik sellised kulud tudengile hüvitada, ja tegelikult on võimalik küll. Varem kardeti, et see pole lubatud, aga on. Iseasi, kui palju koolidel selleks vahendeid on,» sõnas Leiten.

PRAKTIKA ON VÄGA OLULINE

Auditijärgselt toimus ka arutelu, kus kohal oli Narva kolledži õpedirektor Aet Kiisla, kes rääkis, et neile on praktika äärmiselt oluline ja sestap pakkusid nad endid vabatahtlikuna auditeerimiseks välja.

«Meil on praktilised erialad ja kui praktika lonkab, siis kannatab

lõppkokkuvõttes kogu õpe tervikuna ja tudengid ei saa haridust, mida omandama tulid,» seletas Kiisla.

Ta ütles, et arutelu järel tekkisid ka mõned mõtted, aga praegu on veel vara lähemalt rääkida, sest tegudeni pole jõutud ja need on kavandatud järgmisesse õppeaastasse.

Kiisla ütles, et peamine mure on sellega, et praktika korraldamiseks kulub üle mõistuse palju raha, ja nad tahtsid teada, kas on võimalusi raha mõistlikumalt kulutada kvaliteedis järele andmata. Audit soovitas näiteks rühma-juhendamist ühe võimalusena, kuidas raha kokku hoida.

Kriitilise tähelepaneku tegi siseaudit psühholoogia erialale, sest neil peaaegu ei olegi bakalaureuseastmes praktikast.

Leiten teadis rääkida, et nad tahavadki nüüd praktika korraldust looma hakata ja tutvumispraktikast ette valmis-tada.

AUDIT ANNAB SOOVITUSI

Leiten rääkis, et nemad annavad soovitusi ja neid võib võtta arvesse, aga võib ka mitte võtta. «Me ei oska öelda, kas asi on toimiv või mitte, aga me soovime kaaluda. Kui kaalutakse ja leitakse, et see ikka ei sobi neile, siis see on väga okei,» lausub Leiten.

Siseauditi juht ütles, et auditis oligi kõige suurem murekoht psühholoogia eriala. Olemasolev praktikakorraldus sel erialal ei võimalda üliõpilastel tutvuda eriala praktilise töö ning tööturu võimalustega: ainus nimetuselt praktikale viitav õppeaine ei vasta

praktika peamistele omadustele ning on nimetuselt seetõttu eksitav.

«Mõneti on see selline veidi tagurlik hoiak, kui ei saada aru, et praktikast on võimalik mingil moel viia ka esimestele aastatele. See probleem on levinud ülikoolis laiemalt, mitte ainult psühholoogia erialal,» seletas Leiten.

KUIGI AUDITEERITI KINDLAID ERIALASID, SIIS SAADUD TULEMUSI SAAVAD RAKENDADA KA TEISED ERIALAD OMA PRAKTIKABAASI LOOMISEL.

logia erialal,» seletas Leiten.

Ta ütles, et esimesel kursusel, kui tudengid ei tea veel erialast midagi, siis neid viise, kuidas praktikaid korraldada, on olemas küll. Tutvumispraktika on oluline, sest see annab aimu, mida õpitav eriala endast tegelikult kujutab.

Auditist tuli veel ka välja see, et mitmetel erialadel on tugev side erialaühingutega ja nad on kaasatud õppekava arengusse. Leiten ütles, et erialaseltsidega on hea koostööd teha, sest sealsed inimesed on üldiselt kursis tegeliku olukorraga tööturul ja seega on koolil võimalik neilt palju abi saada.

Leiten sõnas, et oluline on see, et ka teised erialad mõtleksid praktikate peale ja nad saavad juhendada saadud tulemustest.

«Me küll auditeerime mingeid kindlaid erialasid, aga tulemused on ka teistele kasutatavad,» lausub ta.

Peamised kitsaskohad on seotud praktikabaasipoolse juhendamise kvaliteedi tagamise, õpetajakoolituse praktikate kulumahukuse ning ebapiisava

koostöövõrgustikuga praktika korraldamisel.

Probleemide lahendamiseks soovitasid siseaudiitorid kaaluda viise praktika säästlikumaks korraldamiseks ning praktikabaasipoolsete juhendajate ettevalmistamiseks ja töö tunnustamiseks seal, kus juhendajaid ei tasustata.

Auditis käsitleti praktika korraldust HVVK etenduskunstide, SVHI eripedagoogika ja logopeedia, SVNC õpetajakoolituse ning SVPH psühholoogia õppekavade põhjal.

Need on väga praktilised erialad, kus paljudel on praktika ka aastate kestel tihedalt õppetöoga seotud. Sealne praktika saab seeläbi olla eeskuju ka teistele õppekavadele, kus praktikale on alles viimasel ajal hakatud suuremat rõhku panema. UT

MILLEGA TEGELEB SISEAUDIT?

Siseauditeerimine on sõltumatu, objektiivne kindlust ja nõu andev tegevus, mis on kavandatud lisama väärtust ülikooli tegevusele ja täiustama riskijuhtimise, kontrolli- ja valitsemisprotsesse

mõjusust. Eesmärk on kasvatada ja hoida asutuse väärtust, tagades riskipõhise ja objektiivse kindluse andmise, nõuanded ning tervikvaate. Siseaudit allub administratiivselt rektorile ja funktsionaalselt

nõukogule (ressursid, töö sisu, aruandlus). Kahese alluvuse eesmärk on organisatsiooniline sõltumatus. Siseauditeerimine katab nii sisekontrollisüsteemi, riskijuhtimise kui valitsemise toimimist.

Projektiga lõpetamine paneb oskused proovile

INTERVJU

Geidi Raud lõpetab juunikuus oma magistriõpingud ajakirjanduse erialal. Tavapärase lõputöö asemel tegi ta aga projekti, mis on üleval ka Eesti rahvusringhäälingu Menu portaalis.

SANDRA SAAR
sandra.saar@ut.ee

Statistikaameti andmetel rändas 2014. aastal Eestist välja 4637 inimest, 2015. aastal oli see number juba 13 003. Kuhu need inimesed lähevad ja mida nad seal teevad? Just nii tutvustab Raud oma lõputööna valminud projekti, kus ta tegi juttu seitsme välismaal elava eestlasega.

Kust sul tuli mõte lõpetada projektiga, mitte tavalise lõputööga?

Ma arvan, et igaüks peaks oma magistriõpingud kujundama

enda nägu, ja kuna meile pakutakse võimalust teha mammut-teooriatöö asemel projekt, siis kasutasin seda, sest ma ise olen rohkem praktik.

Kui palju sa üldse teadsid projektiga lõpetamise võimalusest, enne kui hakkasid seda ise tegema?

Kusjuures ei teadnudki suurt. Hüppasin lihtsalt tundmatus kohas vette.

Mis on sinu meelest projektiga lõpetamise eelised klassikalise lõputöö ees?

Eelis on see, et kõiki neid oskusi, mida ma olen õppinud, sain nüüd rakendada ja näidata,

kui palju ma oskan. Minu projektis on nii videod, tekstid kui ka graafika. Samas pidin ka inimestega palju suhtlema ja kirjutama teooriaosa, sest kaaskirjas on see kohustuslik.

Räägi, kuidas projektiga lõpetamine välja näeb peale selle, et teed tegelikult projekti valmis.

Mina kirjutan näiteks teoreetilises osas osalusajakirjanduse headest ja halbadest külgedest, sest ma kaasasin kodanikke. Nad pidid ise videoid filmima ning ma pidin neid selleks suunama ja juhendama. Peale selle kirjutan ka meediahariduslikust ülesandest, sest toon enda artiklites välja palju silmaringi avardavaid tõsiasju.

Alates sellest, kui palju eestlasi nendes seitsmes riigis elab, kuni ämblike ja kiivide arvuni. Veel pidin üksikasjalikult kirjutama, mida ja miks tegin ning eneserefleksiooni osa. Kokku tuli umbes 25 lehekülge – päris nii ei ole, et teed projekti valmis ja siis ongi kõik.

Kuidas jõudsid teemani «Eestlased maailmas», mis on ka sinu projekti pealkiri?

See on naljakas lugu, sest ma pole eriline ettevalmistaja. Ma läksin kooli ja siis mulle meenuski, et täna on ideede esitamise tähtaeg. Meil oli paus umbes pool tundi ning ma läksin Toomemäele jalutama ja hakkasin

mõtteid koondama sellest, mida teha tahan. Võtsin vihikulehe ja joonistasin selle skeeme täis ja läksin tagasi klassi, kus õppejõud vaatasid mind veidi kahtlustavalt seetõttu, mis ma sinna kritseldanud olin. Siis tutvustasin vist viit erinevat ideed. Ma olen ideede tootja. Mõtlesin, et mulle meeldiks väga teha oma ajakirjandusettevõtte või mõni meediamajanduslik projekt, samas meeldib mulle reisiajakirjandus, sest ma elasin eelmisel suvel Islandil ja töötasin ühes reisiajakirjas. Nii ma hakkasin kuidagi mõtlema teistele eestlastele, kes elavad mujal. Mulle oleks küll meeldinud, kui keegi oleks välismaal elades minu käest küsinud, mida ma

mingist teemast arvan või mida ma ühiskonna kohta veel teada tahaksin. Kusjuures tagasiside sellele projektile oli positiivne ja üks šveitsi tüdruk kirjutas, et ta on väga liigutatud sellest ideest ja just sellest, et ma väliseestlastele rõhku panin.

Kas sel põhjusel, et sa ise olid Islandil praktiliselt, valisidki just väliseestlaste teema?

See oli üks põhjus. Teine põhjus oli see, et kõik mu sõbrannad, umbes 90 protsenti neist, on välismaale kolinud ja mind maha jätnud. Ma räägin nendega küll üsna tihti, aga see siiski mõjutas mind ilmselt natuke, et nii paljud lähedased on ära kolinud. >>

FOTO: ERAKOGU

GEIDI ÜTLES, ET TEMA PROJEKT ON INSPIREERITUD REISIPISIKUST JA VÖÖRASTEST KULTUURIDEST.

» Kuidas sa leidsid need seitse inimest, kes projektis osalesid?

Ma töotan Õhtulehes ja mu kolleeg Liina Metsküla teeb reisi *podcast'*e. Tema käest sain palju nõu küsida ja tema teab paljusid inimesi, kes elavad välismaal. Peale selle otsisin inimesi Facebooki gruppidest, näiteks Eestlased Islandil. Alguses mul pidigi projektis üks Islandi tüdruk ka olema, aga ta kadus vahepeal ära. Nii kahju. Pildiliselt oleks saanud väga lähedat materjali, sest Islandi loodus on muinasjutuline. Mõned kontaktid sain ka tutvusringkonnast. Üldiselt tuli igalt poolt soovitusi ega olnud raske leida inimesi, sest välismaal elab väga palju noori.

Kas sul olid ka mingid kindlad riigid, kust sa inimesi leida tahtsid?

Ma tahtsin hästi erinevaid riike: et oleks nii Euroopast kui ka väljaspool Euroopat. Näiteks üks mu allikas elab Araabia Ühendamiraatides, mis on väga huvitav

koht elamiseks. Ma ise käisin seal jaanuaris reisil ning hoolimata absoluutsest monarhiast ja islamiusust on see väga läänelik ja kaasaegne riik: vähemasti Dubai piirkond, kus mina reisisin. Dubai on pilvelõhkujate paradiis, kus 85% elanikest on välismaalased. Rahvusvahelises ja võimalus tippu jõuda meelitasidki selle neiu sinna. Mõned inimesed pidin asendama ka, sest kaks-kolm tükki kadusid vahepeal ära. Nende inimestega, kes valituks osutusid, tegin intervjuud erinevates vormides. Näiteks kasutasin videokõnet ja Facebooki Messen-

ma. Videokõnes jällegi ollakse häbelik.

Kuidas sa valisid teemad, millest välismaal elavate eestlastega rääkida? Näiteks ühe osalejaga oli juttu palgalõhest.

Ma küsisin kõigepealt, mis on hovid, mis neid huvitab, kas nad loevad Eesti meediat ja Eesti uudiseid, millised teemad on neile endale silma jäänud, miks nad Eestist ära läksid. Ja sealt edasi koorusidki need keskmed kuidagi küsimuste järgi välja. Ma küsisin ikkagi erinevaid küsimusi olenevalt inimesest ja sellest,

VÄLISMAALE MINDI SELLEKS, ET SAADA KOGEMUSI JA NÄHA, MIS MUJAL TOIMUB. ILMSELT IKKA UUDISHIMU AJENDAB.

geri *audio*-sõnumeid, mis on väga praktilised. Mina saadan suuliselt oma küsimuse ja siis inimene ütleb vastuse linti ja saadab mulle tagasi. See on parem variant kui kirjalikul teel teha, sest kirjalikult lähevad pooled tunded kadu-

milline on nende hariduslik taust ja mis tööd nad teevad.

Mis on peamised välismaale elama mineku põhjused, mis välja koorusid?

Kui üldistada, siis mindi sel-

leks, et kogemusi saada ja näha, mis mujal toimub. Ilmselt ikka uudishimu ajendab. Sellel samal Dubais elaval neil oli nii, et ta käis Hollandis koolis ja sealt sai pisiku sisse. Siis läks ta New Yorki praktikale, Argentiinas õppis ühe semestri, sest Hollandis oli kohustuslik üks semester mujal veeta. Sealt leidis ta sõpru ja rändas Lõuna-Ameerikasse ning lõpuks jõudis kuidagi Dubaisse välja. Mul endal on ka nii, et käin ühe korra reisimas ja siis on pisik nii sees, et kogu aeg käiks ja lendaks igale poole.

Mis oli sinu enda jaoks kõige üllatavam või huvitavam, mis nende inimeste vastustest välja tuli?

Kõik osalejad said valida ühe inimese, kellelt nad saavad midagi minu kaudu küsida. Üks näitlejanna USA-st küsis Kersti Kaljulaidilt oma küsimuse. Ta oleks võinud küsida mõnelt näitlejalt mingit näitlemisnõu,

aga ta küsis presidendilt, mis oli minu jaoks üllatav. Ta küsis, kui president saaks minna tagasi enda 20-ndatesse, siis mida ta endale ütleks või soovitaks. Ilmselt ta otsis innustust või motivatsiooni. Eriti sellepärast, et tegemist on esimese Eesti naispresidendiga ja see läks talle südamesse.

Kuidas sa jõudsid sinnani, et su projekt on ERR-i Menu portaalile üleval?

Ühiskonnateaduste instituudil on ERR-iga hea koostöö olnud ja just Marju Himma-Kadakaga. Ma mõtlesin, et lõputöö võiks ilmuda äkki tööst eraldi platvormis ja ma ei tahtnud seda tööga siduda. Ja kuidagi nii ta läks.

Kas soovivad teistel ka projekti-ga lõpetada?

Kindlasti. Eriti neil, kes on rohkem praktikud ja kellele meeldib lugusid teha. Sa saad kasutada kõike koolis õpitut ja näidata, et oskad seda. Bakalaureusetöö

kirjutamisest mäletan, et seda tehes ma surin seal raamatukogus ja mul polnud üldse motivatsiooni. Tegin seda lihtsalt tegemise pärast, aga see projekt lõi nüüd mul endal ka silma särama ja huvi oli suur. Tegelikult kulus mul hästi kaua aega selle projekti peale. Vahepeal monteeringis ööd läbi, sest helid olid paigast ja nii erinevalt. Allikad filmisid ju oma osa telefoniga, mina kaamera ja mikrofoniaga. Aga ma arvan, et see kõik oli seda väärt, sest nüüd on töö valmis. Tegelikult võiks sellest projektiga lõpetamise võimalusest rohkem rääkida. Kui ma läksin magistriõppesse, siis ma olin kindel, et teen ka magistratöö, ma polnud süvenenud võimalusse, et saab ka projekti teha, aga kui uurisin õppekava ja rääkisin õppekorraldusspetsialistiga, siis mõtlesin kohe ümber. Mina sain sellest projektis ka uusi sõpru, kellega suhtlen siiaani. Ja loomulikult kogemusi, mida saan tööella üle kanda. UT

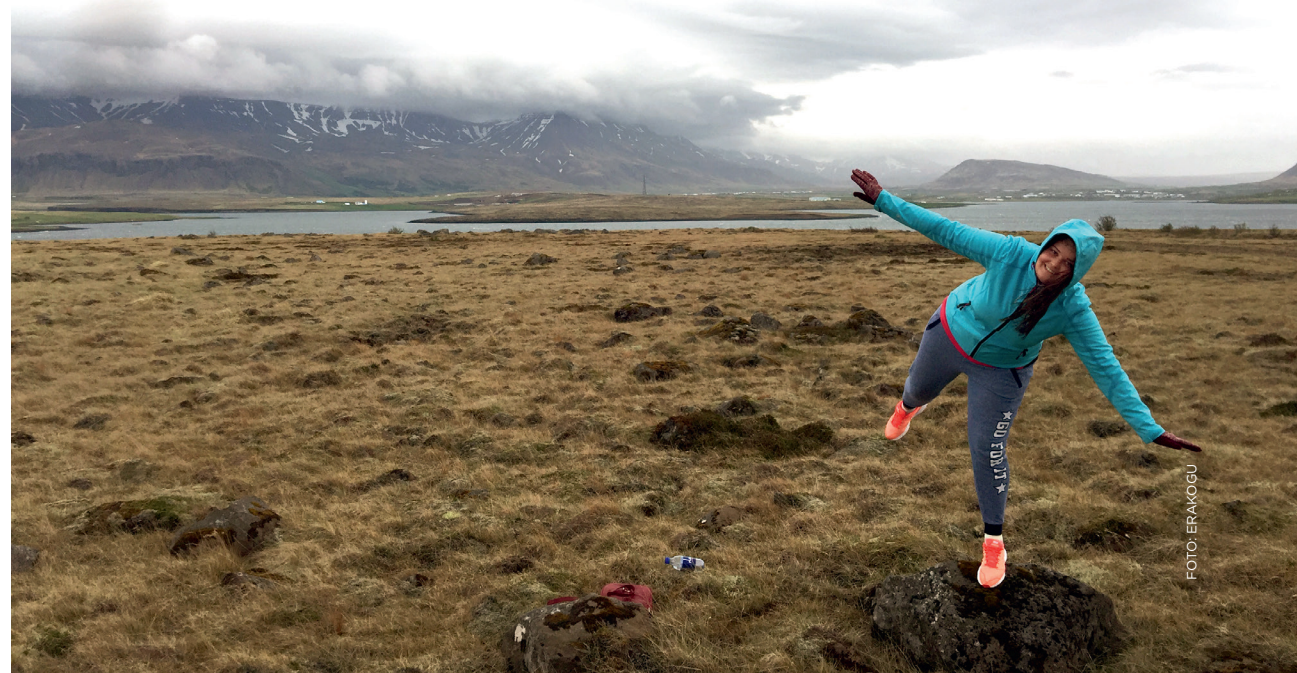

FOTO: ERAKOGU

FOTOD: 2X JOHANNA MÄGIN

Eesti linnasid tabas viiendat aastat järjest kultuurirünnak

AVASTA

RAGNE TOOMPERE
ajakiri@ut.ee

Selleks salapäraseks jõuks osutus Kultuuridessant 2017. Operatsiooni kulg

Oli maikuu algus, kevad täies hoos möllamas. Esimesed linnusirnad olid kuulnud ning sinililled olid oma peanupud välja pistnud, kuid sellega kevadekuulutus ei piirdunud. Õhus oli tunda ootusärevust ja teadmatust. Eesti linnasid hakkas haarama mingi tundmatu jõud.

algas Võrtsjärve vasemast pooldest, ühest linnast nimega Viljandi, mis on koduks Tartu ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia, kust on see tava alguse saanud.

Kultuuridessant kui selline ühendab endas kahte sõna, mis

on nii vastakad, kuid kirjeldavad festivali olemust oma vastuolulisuses väga peenelt.

Mis asi siiski on see saladuslik Kultuuridessant, mis on lainena mööda Eestit viimased viis aastat ringi käinud?

Kord otsustasid Tartu ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia tudengid, et kooliseinade vahel on juba üpris palju kõrva taha pandud ja oma töid, mille hinnaks on vaev, higi ja pisarad, võiks ju näidata ka laiemale vaatajaskonnale selle lisamõttega, et võluda oma etteastetega uued tulevased dessantnikud enda poolele. See tava on tugevalt kanda kinnitanud ja tunglemine kultuuriakadeemia erialadele räägib enda eest.

ERIALAD ÜKSTEISELE LÄHEMALE

Festivali korraldamine kätkeb endas eesmärgi anda erinevate osakondade tudengitele võimalust lähemalt teineteisega tutvaks saada ja seeläbi tuua erialad üksteisele lähemale.

Tänavune dessant liikus mööda geomeetrilist joonist, moodustades nürinurkse Bermuda kolmnurga: Viljandist Tallinnasse, Tallinnast Tartusse ja Tartust tagasi Viljandisse. Kokku kolm kultuurist nõretavat päeva.

Dessandi kõvahäälna ja meenukas avapauk sai tehtud 4. mail kodustes tingimustes Viljandis, kus esines ainuüksi festivali jaoks kokku pandud muusikaline koosseis – Unofficial Folklore.

Kontserdi öhkkond oli meeldivalt hubane ja lõi koduse meeleolu.

Kontsert osutus nii menukaks, et ühel hetkel ei mahtunud inimesed džässiklubi Jasmi udest enam sisse.

Muide, tasub mainida, et dessandi raames väisatud lavalauad ei jää selle koosseisu viimasteks. Kui keegi tunneb kripeldust, et ei saanud osa ühestki kontserdist, siis see võimalus avaneb uuesti selleaastasel Viljandi pärimusmuusika festivalil.

Dessandiga oli neljapäeva õhtul võidukas algus tehtud ja optimismiga võis minna vastu uutele väljakutsetele teistesse linnadesse.

Järgmine peatus oli Tallinnas Telliskivi loomelinnakus, kus juba laiendatud kavaga võisid huvilised Vaba Lava ja Sõltumatu Tantsu Lava territooriumitel päeva alustuseks töötubades osaleda.

Tegevusi oli seinast sein: draamahuvilised said proovile panna oma loovuse huvijuhtide veetud näitekunsti töötoas, ehtegurmaaniid said rahvusliku metalleriala juhendajate abiga meisterdada endale meelepärast silmailu, nobedate näppude voorus oli võimalik valmistada helkurid ja võtmehoidjad ning väga menu-

DRAAMAHUVILISED SAID PROOVILE PANNA OMA LOOVUSE, EHTEGURMAANID SAID ENDALE MEISTERDADA MEELEPÄRAST SILMAILU.

Kümneliikmeline ansambel koosneb akadeemia muusikaosakonna üliõpilastest, kes süstisid kuulajatesse korraliku folgiannuse, esitades tuntuid ja veelgi tuntumaid palasid. Bändi eesotsas võis näha kolme nais-solisti ning nende seljataguse jõuna pillimeeste ja -naiste armeed.

kaks osutus butafooride abiga endale mõne pealtnäha söödava rekvisiidi valmistamine.

Töötubade järgnes päeva tantsulisem pool. Hoo said sisse tantsukunsti tudengite tantsulavastused: Anni Zuppingu «The Matter of Reflection», Reelika Porosoni «MIKS? TEIP!», Stella

Kruusamägi «ANIMULUS», Leanika Mändma «düstüümia.», Helle Mari Toomeli «EVER SO ROMANTIC», Valeria Januškovi «AFTER|EVER|AFTER» ning Laura Manderi «Salasibulad».

Tallinna publiku seas leidsid lavastused sooja vastuvõtu, kohates igal etendusel rohkelt silmapaare. Iga lavastus rääkis oma loo ja vaatajaid kostitati põnevate lahendustega, mis andis neile rohkelt mõtte- ja kõneainet ka pärast etendusi.

KUIVAMA RIPUTATUD PESU

Näiteks võis kohata Laura Manderi «Salasibulates» omapärase visuaalse elemendina n-ö kuivama riputatud valget pesu, mida ühtlasi kasutati ekraanidena, kuhu ilmusid videopildid. Visuaalset eripära pakkus ka Anni Zuppingu «The Matter of Reflection», kus lavastuse olulised osised olid valgus ja valgust peegeldavad materjalid.

Õhtu Telliskivis võttis kokku eelmisel õhtul Viljandis tohutu menu tekitanud Unofficial Folklore, kes sama tulise särtsuga süstis ka Tallinna kuulajatesse mõnused võnked.

Kui külastajatele lõppes päev viimase tantsulavastuse nägemisega, siis dessantnikkude jaoks lõppes see suure tralliga, joostes ühest Vaba Lava otsast teise, et kogu tehnika ja muud tarvikud kokku koguda ja võimalikult inimlikul ajal ratastele saada.

Kolmas päev viis kultuuri-koondise legendaarsesse kultuurielu keskusesse – Tartusse. Tee viis Apraaditehasesse, kus programm kujunes mõningate mõõndustega samasuguseks

» nagu pealinnas. Kui eelmine päev sai murda nädala roideid, siis Tartus hüpati kohe sellest edasi selgroogu murdma, sest edasi-tagasi sagimist ja vedamist toimus mitme korruse vahel.

Võib öelda, et Tartu lahing oli suurem väljakutse, kui oli seda Tallinna oma, sest vajaka jäänud unetundide ja varajase äratusega tuli maha pidada üks korralik võidujooks ajaga ja ega ka viperused armu andnud.

Dessantnikke varitses igal ajahetkel üks salakaval vaenlane, kes võis rünnata kõige hapramal momendil. Rammestus ja väsimus, kui üks suur kurja kehas-tus, nuuskis välja iga võimaliku dessantväelase, et teda jalust lüüa ja alistuma panna. Seda tal teha ei õnnestunud,

sest ka Tartus viidi päev võidukale lõpule ja tuldi sealt elutargalt ja karastunult tagasi.

Uurisin Kultuuridessant 2017 peakorraldajalt Jaana Hinnolt tema rahulolu ja muljeid selleaas-

DESSANT ON OLULINE TUDENGITELE JA AKADEEMIALE, ET OLEKS VÕIMALUS ESINEDA LAIEMALE RINGKONNALE.

tase dessandi kohta. Ta mainis, et jäi väga rahule, sest kava sai sisukas ja meeskond tegutses ühtselt ning publik oli suurepärane. Ta märkis, et ühe suurima hirmuna tajus ta seda, et äkki ei tulegi kedagi ja saalid jäävad tühjaks, kuid selle hajutas edukas õhtu Viljandis ja suur külastajate hulk Tallinnas. Küll mainis ta, et Tartusse oleks huvilisi rohkem mahtunud, aga tõele au andes jäi ta lõppkokkuvõttes rahule ja nuriseda pole põhjust.

Hinno pidas oma suurimaks ootuseks seda, et publik näeks ja aduks, mille põnevaga tudengid Viljandi kultuuriakadeemias hakkama saavad, ning festivali ajal saadud hea tagasiside kinnitas, et see on

korda läinud.

Eestis pole taolise formaadiga festivale palju, tegelikult saabki lugeda KorFesti ainukeseks teadaolevaks sündmuseks, mis on sarnase esitamisviisiga, nagu on

seda Kultuuridessant.

Küsisin Jaana Hinnolt Kultuuridessandi olulisuse kohta kultuurimaastikul. Ta leidis, et ühelt poolt on see oluline tudengitele ja akadeemiale selleks, et oleks võimalus esineda laiemale ringkonnale ja saada käsi valgeks suurema festivali korraldamises. Teisest küljest on see oluline küllastajatele, et nad saaksid aimduse, millist loomingut viljelevad tudengid Viljandis ja kui palju on neil maailmale anda.

Praegu võib lugeda Kultuuridessant 2017 lõppenuks, kuid loodetavasti jääb järellainetusena selle mõju ikka püsima. Need kolm väga meeleolukat päeva möödusid linnutiivul ja kõik asjaosalised nii lava ees kui ka lava taga võtsid midagi sealt kaasa: häid tundmusi, mida meeles pidada, ja ka tagasilööke, millest õppida. Järgmise aastani! UT

Akadeemiliste töötajate ametijuhendi koostamine jätkub

ALMA MATER

Tartu ülikooli akadeemilise personali praegused ametijuhendid ja ametinõuded kehtestati ligi seitsmeteist aastat tagasi. Mõlemad on aja jooksul küll kohendatud, kuid eelmise aasta detsembris leiti, et mõlemad dokumendid tuleb ajakohastada ja ühte liita.

VIRGO SIIL
virgo.siil@ut.ee

Praegustes õigusaktides on vananenud mõisted ja akadeemiliste töötajate

tegevusvaldkonnad on liiga kitsalt piiritletud, arvesse ei võeta töötajate muid rolle, mis on tänapäeval aina olulisemaks muutunud. See- ga oleks eeskirjas tarvis rohkem paindlikkust.

Mitu kooskõlastusringi läbi

teinud uue õigusakti puhul paistabki enim vaidlusi tekitavat paindlikkuse lisamine. «Igasugune paindlikkus on väga tore täpselt selle hetkeni, kui tekib konflikt: siis tahavad nii juht kui töötaja, et kuskil oleksid nõu- »

» ded väga täpselt kirjas,» rääkis personaliosakonna juhataja Kristi Kuningas ning lisas, et raamdokument püütakse teha piisavalt lai, et kõikide huvid oleksid tasakaalustatud.

Juba enne ametijuhendi uue versiooni kooskõlastusringile minekut põhjustas vaidlusi õppetöö koormuse arvestamine: kas jätkata seda kontaktõppetundide arvestamise või ainepunktide (EAP) alusel. Esimese variandi puhul hinnatakse vaid otsest loengute, seminaride, praktikumide andmist ja e-õpet, EAP-dena arvestatakse ka loengule eelnevat ettevalmistust, hilisemat tagasisi-destamist, aga ka tudengite lõputööde ja uurimuste juhendamist.

Sotsiaalteaduste valdkonna õppeprodekaani Margus Pedaste hinnangul on ametijuhenditega üldjoontes kaks probleemi: esiteks on ülikooli üksustes õppe- ja teadustöö tasakaal erinev

MAAILMA KOGEMUS ON NÄIDANUD, ET SUUREM AUTONOOMIA ON ISELOOMULIK EDUKATELE ASUTUSTELE.

ning tuleks mõelda, kuidas panna üksuseid vastavalt üht või teist rohkem tegema. Teine probleem on ülikooli üldine mure, ootused teadustulemuslikkusele. Valdkonniti hinnatakse neid tulemusi ju erinevalt. «Oluline on selgelt välja öelda, et valdkond peab ise otsustama, kui suures mahus teadustööd oodatakse,» rääkis Pedaste.

ÜKSUSTELE VABAMAD KÄED?

Margus Pedaste leiab, et lahendus oleks ehk anda uue ametijuhendiga üldine struktuur ja kindlad mõisted, samas jätta ootuste täpse

määratlemise õigus üksustele. «Maailma kogemus on näidanud, et suurem autonoomia on iseloomulik edukatele asutustele. Seda küll õpetamise mõttes. McKinsey raportis ilmnas, et suurem vabadus nii kooli kui õpetajate tasandil toob edu,» sõnas Pedaste.

Paindlikkust peakski uus juhend oma ideelt lisama. «Püüame teha nii, et raamdokument saaks piisavalt lai, nii et kõikide huvid oleksid tasakaalustatud,» rääkis Kristi Kuningas. Kuninga sõnul oli üks põhjus, miks muudatus ette võeti, kontaktõpe. Seni on selle näitaja abil mõõdetud õppetöömahtu, kuid samas väärtustatakse praegu ka e-õpet, praktilist õpet ning muud tegevust.

Selleks tarbeks oligi kavas hakata õppetöömahtu mõõtma samamoodi nagu tudengitel, ainepunktide alusel. «Tagasisidest võib näha, et mõnele

instituudile sobib see väga hästi,» sõnas Kuningas. Nii näiteks kasutab ka Tallinna ülikool akadeemiliste töötajate õppetöö mahu hindamisvahendina EAP-sid.

Positiivsena tuuaksegi tagasisides esile seda, et uue eeskirja abil püütakse EAP-de abil ka juhendamistööd mõõta. Professori puhul eeldati varem, et professori juhendamisel kaitstakse viie aasta jooksul vähemalt üks doktoritöö, aga muudel juhtudel otseselt mõõdikut polnud, kontakttundidesse on juhendamist väga keeruline panna.

Uuendustega kaasneb ka hirm, et bürokraatia, paberitöö ja aru-

andlus suureneb. Praegusel juhul võib näiteks tuua juhi aruannet ja portfooliot. Viimase puhul peab õppejõud andma ülevaate oma tegevusest ja seda analüüsima. Nii ongi kavas asendada sõna «portfoolio» mõistega «õpetamise analüüs».

KAS ON VAJA ROHKEM ARUANDLUST?

«Kuidagi tuleb ju viie aasta jooksul aru anda, mida on tehtud ja mida on kavas teha. See ongi keeruline, sest me ise teame, mida me teeme, meie peas on see teadmine olemas, aga see teadmine tuleb ka kuidagi teistele kättesaadavaks teha,» rääkis Kristi Kuningas.

Ajaloo ja arheoloogia instituudi juhataja Anti Selart leidis teisalt, et selliste teadmiste kättesaamise süsteem on meil juba olemas. Õppeinfosüsteemil ja selle tagasisi-destamise võimalustel on küll omad puudused, kuid ÕIS-i tehakse praegu ümber. Veel ühe aruandluskohustuse panemist peab ta üleliigseks.

Akadeemiline sekretär Andres Soosaar arvab siiski, et õppeinfosüsteemi pakutavad võimalused ei anna õppejõu tegevusest ja selle aluspõhimõtetest küllaldest ülevaadet. «Õpetamise analüüs annab õppejõule võimaluse oma senist tegevust subjektiivselt hinnata ja mõtestada,» rääkis ta. Õpetamise analüüs paneb õppejõu oma õpetamisarsaamu ja tegevust enda ja teiste jaoks analüüsima, ÕIS-i võimalustest selleks ei piisa.

Kuna üksuste tegevuse iseloom on kohati erinev, võiks Anti Selarti hinnangul jääda siin valdkondades mõni asi rohkem instituudi otsustada. Ka tema toob

esile selle, et ühes valdkonnas on rohkem rõhk teadusel, teises õpetamisel ja nii võib juhtuda, et mõnes valdkonnas kehtestatakse liiga kõrged nõuded õppejõule, teisel on aga teadustöö nõuded liiga madalad.

Mõnedest erimeelsustest hoolimata peab Anti Selart ametijuhendite uuendamist vajalikuks, näiteks kontakttund ei näita kõike seda, mida akadeemiline töötaja teeb. «Eks iga kompromiss seda tähendabki, et keegi pole lõpuni päris rahul,» lausus Selart.

KAALUMISEL ON UUS ARVESTUSVIIS

Andres Soosaar rääkis, et kuna õppetöö koormuse arvestamine paistab enim lahkavumusi tekitavat, siis tegeletaksegi praegu hoopis uue mõõteviisi välja töötamisega. Kaalumisel on võimalus mõõta akadeemilise töötaja töömahtu ning selle jaotumist nelja põhilise suuna – teadustöö, õpetamise, ülikooli juhtimises osalemise ja ühiskonna teenimise – vahel protsentuaalse

jaotumise alusel. «Rõhutan, et see lahendus on alles loomisel,» täpsustas akadeemiline sekretär.

Üks peamisi kriitikaid olemasolevate ametijuhendite ja nendest lähtuvate praktikate suhtes on seni olnud see, et tähtsustatakse ülemäära teadustegevust, eriti selle väljundeid. «Kui jämedalt öelda, siis ole sa muidu nii hea kui tahes, sinu tegevust mõõdavad ikka vaid ETIS-e 1.1 märkega publikatsioonid,» sõnas Soosaar. Sellega kaasneb aga oht, et iga hinna eest publikatsioone taga ajades mõeldakse vaid nende

OLE SA MUIDU NII HEA KUI TAHES, SINU TEGEVUST MÕÕDAVAD IKKA VAID ETISE 1.1 MÄRKEGA PUBLIKATSIOONID.

arvule, mitte sisukusele ning unarusse kipuvad jääma teised akadeemilise töötaja põhitegevused.

Teistes ülikoolides on üsna laialdaselt rakendatud töötaja jaotust põhitegevuste osakaalude kaupa. «Järgmine küsimus niisuguse lähenemise puhul ongi

kohe see, kuidas see ära jagatakse ja kuidas seda mõõdetakse, hinnatakse,» rääkis Soosaar.

Et tegemist on nii ülikooli kui ka selle akadeemiliste töötajate jaoks tähtsa dokumendiga, siis ei saa seda kiiruga vastu võtta ning tõenäoliselt lükkub senatis algselt maisse kavandatud dokumendi vastuvõtmine sügisse.

Ametijuhendite uuendamine on akadeemilise karjääri arendamise esimene järk. Samas plaanitakse riigi tasemel uuendada ka õppejõudude ja teadustöötajate ametikohti korralda-

vaid seaduseid. «Akadeemilise karjäärimudeli arendamise teise etapi raames on tööd alustanud karjääriraja komisjon, mis loob lähtekoha pikema tulevikuväljavaatega tegevuseks, võimalik, et oluliselt muudetud karjäärimudeli loomiseks,» sõnas Andres Soosaar.

UUS AMETIJUHEND

Rectoraadi 13. detsembri 2016. aasta koosolekul otsustati jagada akadeemilise karjääri arendamine kahte etappi: kaasajastada 2017. aasta kevadsemestri jooksul olemasoleva õigusruumi ja regulatsioonide alusel ametinõuded ja -juhendid ning käivitada akadeemilise karjääri mudeli põhjalikuma muutmise arutelu ja protsess.

Esimese etapiga seoses vaadati üle akadeemiliste töötajate ametinõuete ja ametijuhendite sisu

ning tehti esimesed muudatused. Ühtlasi on mõlemad õigusaktid liidetud ühte õigusakti «Tartu ülikooli akadeemiliste töötajate ametijuhend». Ametijuhend sätestab korraliste õppejõudude ja teadustöötajate õigused ja kohustused, ametikohtade kirjeldused ja nõuded ametikoha täitjale, millega arvestatakse nii ametikoha loomisel, sellele kandideerimisel kui ka ametikohal töötamisel ning töö tulemuslikkuse hindamisel.

Ametijuhendit arutati valdkondade esindajatega, valdkondade õppe- ja teadusprodekaanidega, akadeemilise komisjoni ning rektoraadiga.

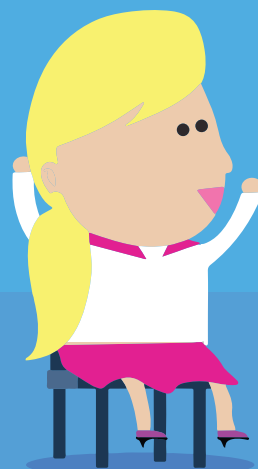
Akadeemiliste töötajate põhiülesanded jagati nelja rühma: õppetöö ja õppetööalane korraldus- ja arendustegevus; teadus-, arendus- ja loometegevus (TAL tegevus); ülikooli juhtimises ning institutsionaalses arendamises osalemine ning ühiskondlik tegevus.

Mida õppida, et tulevikus jaguks ka tööd?

ALMA MATER

Asjatundjad soovivad kaaluda kõrghariduse esimesel astmel bakalaureuseõppe ja rakenduskõrghariduse ühendamist nii, et valik akadeemilise või rakendusliku suuna vahel tuleks teha alles kolmandal õppeaastal.

SANDRA SAAR
sandra.saar@ut.ee

Euroopa parlamendi raporti «The future of work in the EU» järgi on 2025. aastaks iganenud 50 protsenti praegustest töökohtadest. OECD 2016. aasta analüüs on küll lootusrikkam ja väidab, et automatiseerimise tõttu kaob üheksa protsenti töökohtadest organisatsiooni liikmesriikides, Eestis ja Lõuna-Koreas aga ainult kuus protsenti.

OSKA on tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteemi nime- lühend ja analüüsib Eesti majanduse arenguks vajalike oskuste ja tööjõu vajadust lähema kümne aasta jooksul. Viimane analüüs näitab, et Eesti majanduse konkurentsivõime tõstmiseks on vaja suurendada kõrgemat lisaväärtust loovate töötajate arvu.

See tähendab, et tootmisesse on vaja rohkem vastavate ametite esindajaid, näiteks tootearendajaid ja tootmisjuhte.

Asjatundjate arvates suudavad suuremat lisaväärtust luua sellised töötajad, kes pärast ühel tasemel kutsealase ettevalmistuse läbimist liiguksid edasi järgmisele haridustasemele.

Samas on praegu näiteks puidu- ja mööblitööstuses töötavatest inimestest ligi 40 protsenti erialase ettevalmistuseta. Seega on töötajatel suur täiendusõppe vajadus.

Teise kõiki valdkondi puudutava murekohana viitasid valdkondade asjatundjad asjaolule, et tasemeõppest oodatakse praktilisemate oskustega, kuid samal ajal n-ö suure pildi nägemise võimega töötajaid.

Olulise suunana tuli uurin-

PUUDU ON ANALÜÜTILISTE OSKUSTEGA MAGISTRITASEME HARIDUSEGA ASJATUNDJATEST, KES SUUDAKSID ANDMEID ANALÜÜSIDA.

gutest välja suurenev vajadus IKT-oskustega asjatundjate järele. 2020. aastaks on tarvis praegusega võrreldes 1,5 korda rohkem IKT asjatundjaid, kes töötaksid kõigil elualadel ning suudaksid tellida ja käigus hoida valdkonna töö tõhustamiseks nutikaid lahendusi.

INIMESI MAJANDUSSE

OSKA arendusjuht Tiia Randma rääkis, et kuna 2020. aastaks vajab Eesti tööturg juurde aastast keskmiselt 1,5 korda rohkem IT-oskustega asjatundjaid ja mitte ainult IT-sektoris, vaid kogu majandusse, siis tuleb IKT-valdkonnas tõsta tasemeõppe lõpetajate arvu.

See ei tähendavat aga koolitustellimuse suurendamist, vaid hoopis kooli lõpetamise toetamist.

Randma sõnul on seda võimalik teha näiteks töötamist ja õppimist paindlikult ühendades, nii et tööandjad viivad sisse tudengite töötamist, õppimist ja õppe lõpetamist soosiva töökor-

ralduse ja kõrgkoolid töötavad välja tegevuskava õpingute katkestamise vähendamiseks.

Tervisevaldkonnas on kõige suurem puudus õdedest: 2025. aastaks jääb kutsekoja raporti järgi puudu 311 õde, selle eriala lõpetajate hulk peaks kasvama 35

inimese võrra aastas.

Ka farmatseutide arv peaks 2017.–2025. aastal viiendiku võrra kasvama, seega võiks haridussüsteem kasvu- ja asenduse vajaduse katmiseks pakkuda 330 lisafarmatseuti. Ämmaemandaid ja füsioterapeute koolitatakse raporti järgi ka praegu liiga palju.

OSKA raportitest selgub samuti, et arvestusala valdkonnas on praegu kutsehariduse tasemel suur raamatupidajate ületootmine, mistõttu antakse haridus- ja teadusministeeriumile soovitus vähendada selles valdkonnas kutsehariduse tasemel koolitustellimust. Samuti ütleb analüüs, et lähiaastatel kaob lihtsamat tööd tegevate raamatupidajate töökohti 150–250 kohta aastas. Neid töökohti täidavad praegu valdavalt kõrgharidusega naised, kes on vanemad kui 45 eluaastat.

Samal ajal on aga puudu analüütiliste oskustega magistritaseme haridusega asjatundjatest, kes suudaksid suuremahulisi andmeid analüüsides välja tuua >>

» juhtimisotsuste jaoks olulise.

Palgainfo agentuur korraldas ka uuringu tööturu ja tasustamise suundumuste kohta, millest aga selgus, et võrreldes varasemate aastatega on tööturul oluliselt kasvanud tippasjatundjate arv ja seda kõigis vanuserühmades. Lihttööliste ning seadme- ja masinaoperaatorite arv on vähenenud ning vanemaealiste tähtsus nende tööde tegijate hulgas suurenenud.

ÜLEKANTAVAD OSKUSED

Tartu ülikooli nõustamiskeskuse juhataja Piia Mäesaar tunnistas, et tänased ja homsed võtmeoskused on ülekantavad oskused erinevates ametites: suhtlemis- ja juhtimisoskused, analüüsi- ja üldistusoskused.

Peale nende veel ka kasvav virtuaalne koostööoskus, sh uue meedia kirjaoskus ning mitmekülgsed infotehnoloogilised oskused, nagu näiteks andmekasutus- ja tõlgendamisoskus.

Mäesaar tõi välja, et tähtsal kohal on ka mõtestamise oskus ehk tähenduse mõistmine ja selle loomine, kriitiline mõtlemisoskus ja üha kasvava teabehulga eristusoskus.

Aina rohkem vajatakse ka võõrkeele oskusi ja sügavaid teadmisi mingis kindlas valdkonnas koos oskusega siduda neid teadmisi teiste valdkondadega.

Mäesaar soovitas, et enne, kui valik langetatakse, tasub hoolikalt kaaluda ja näha enne otsuse vastuvõtmist veidi vaeva.

Nõustamiskeskuse juhataja ütles, et ameti valikul tuleb eelkõige lähtuda huvist ja sisemisest põhjustest, mis innustab. Palk on väline mõjujõud, mis võib

valikute tegemist mõjutada, ent eelkõige on oluline tegevuse või töö tähendusrikkus ja saadav tasu ei pruugi enam olla esimene valiku mõõdupuu.

Haridus- ja teadusministeerium on tellinud uuringu «Eesti kõrgkoolide 2012. aasta vilistlaste uuring», kus tuli ka välja, et peamine põhjus kooli ja eriala valiku puhul oli huvi valdkonna ja eriala vastu. Seda põhjust pidas oluliseks või väga oluliseks 96 protsenti vastanutest.

Veel toodi välja eneseteostusvõimalusi, nii kooli kui eriala mainet, oma tugevust vastavas valdkonnas, kooli asukohta ning töökohaga seotud asjaolusid, nagu head võimalikku palka tulevikus ning töö leidmise lihtsust.

Piia Mäesaar ütles, et alati on

AJALOO ERIALA LÕPETANU LEIAB TÖÖD MUUSEUMI- VÕI ARHIIVITÖÖTAJANA, AGA KA AJAKIRJANIKU VÕI POLIITIKUNA.

hinnas teatud erioskused: midagi, milles ollakse väga hea, ja selle hulgas võivad olla nii sügavad tehnilised, ühiskondlikud kui ka korralduslikud erioskused.

Ta lisas, et eriala mõiste tähendus teatud valdkondades on ajas muutuv. Ta soovitas valikute tegemisel eelkõige tutvuda õppekavadega: selle sisu, väljundite ja läbitavate õppeainetega, mis võivad sobida mitmele erialale.

Näiteks ajaloo õppekava lõpetanu leiab rakendust nii haridus- kui kultuurivaldkonnas muuseumi või arhiivitöötajana, aga samuti ajakirjaniku või poliitikuna.

Mõelda tasub sellelegi, millises valdkonnas ennast töötamas nähakse, ning seejärel on võimalik keskenduda meelepärasele

alale, eelkirjeldatud näite puhul näiteks kunstiajaloo suunale.

Instar EBC OÜ on ettevõtte, mis aitab tööandjatel oma kaubamärgi arendada. Eelmisel aastal korraldasid nad tudengite seas uuringu, kus soovisid teada arvamust erinevate tööandjate maine kohta.

Raport rõhutas, et tänased 20-aastased tudengid on kümne aasta pärast 30-aastased töötajad, kel tööstaaži pea kümme aastat, ning tööandjad ei tohiks seda unustada.

TÄISKOHAGA TÖÖ NOORI EI TÕMBA

Uuringust selgus, et 42 protsenti tudengitest soovib tööle asuda kohe peale kooli lõpetamist, 54 protsenti soovib tööle asuda koo-

li ajal, 4 protsenti soovib tööle asuda peale kooli lõpetamist ja aastast puhkamist.

Tähelepanu äratas punkt, kus uuriti, kas noored soovivad töötada täiskohaga või osalise koormusega. 79 protsenti vastanutest soovib töötada osalise ajaga ja ainult 21 protsenti soovib töötada täiskohaga.

Noored tõi ka välja, mis on nende jaoks olulised märksõnad, kui hakatakse töökohta valima. Kõige olulisem oli see, et töö oleks huvitav ja arendav. Seda rõhutas 87 protsenti vastanutest.

85 protsenti jaoks on oluline see, et ettevõtte kohtleb oma töötajaid võrdselt ja ausalt. Peale selle on noorte jaoks olulised hea sisekliima ja suhted ülemuste ning töökaaslastega.

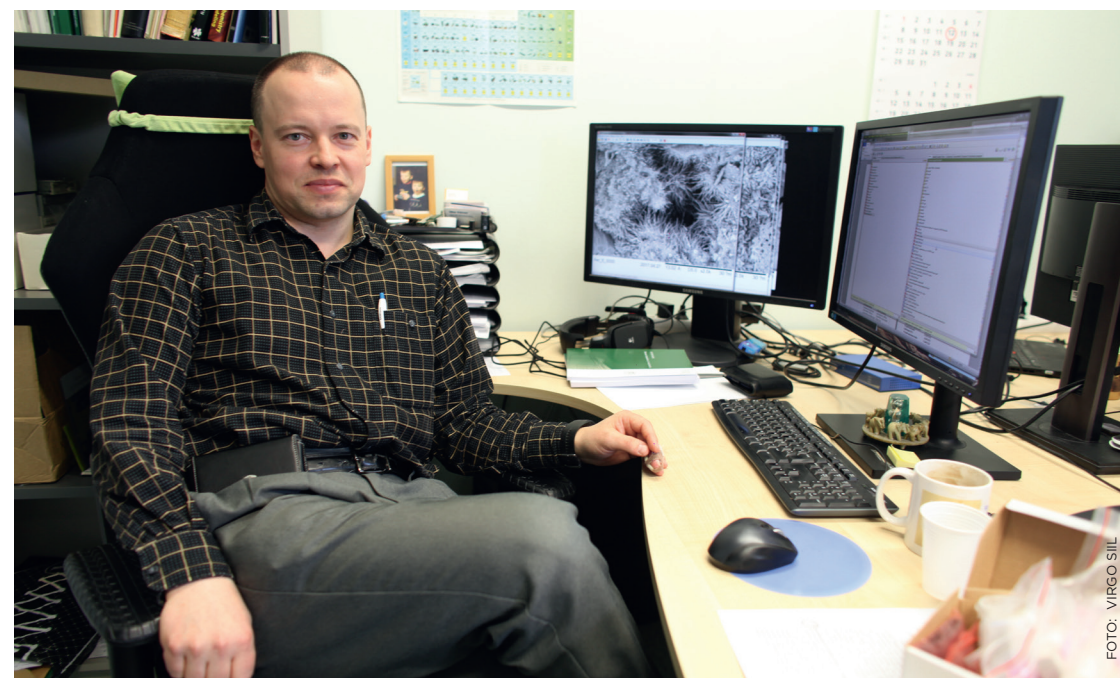

FOTO: VIRGO SIIL

Tugev sidusaine seob teadlased ettevõtjatega

ETTEVÕTLUS

VIRGO SIIL
virgo.siil@ut.ee

Tartu ülikooli tehnoloogiainstituudi teadlased püüavad koostöös aktsiaseltsiga Bauroc arendada uutset poorbetooni, mille kaalu ja tugevuse suhe soovitakse viia uuele tasandile.

Läbimurret loodetakse uute sidusmaterjalide kasutuselevõttust, kuid sobivat materjali on keeruline leida, kuna poorbetooni valmis-

tamisel on seadmes kõrge rõhk ja temperatuur, samuti leeliseline keskkond ja küllastunud veeaur, mis seavad materjalile kõrged nõudmised.

Poorbetooni valmistamisel tuleb silmas pidada mitmeid tegureid, ingliskeelset mõistet keeruliselt lahti tõlkides võib

öelda, et tegemist on autoklaavitut, aereeritud betooniga. See erineb teistest sarnastest ehitusmaterjalidest selle poolest, et valmistamise lõppjärgus läbib see ka küpsetamisfaasi: 200 kraadi ja 12-atmosfäärise surve all.

Kui poorbetooni proovides sobrada ja Tartu ülikooli tehnolo-

» loogiainstituudi vanemteadur Tarmo Tammelt küsida, kas see on sama mis tuhaplokk, tõmbub muidu rõõmsaimeline teadur tõsiseks. «Jah, seal Narva pool pannakse sarnasesse asja tuhka ja saadakse tuhaplokk, kusjuures Bauroc ostis just hiljuti ära tehase, mis seda tegi. Bauroci põhitehas on ennast alati reklaaminud kui puhaste looduslike materjalide kasutajat, nemad igasuguseid jääke sinna ei pane,» sõnas Tamm.

Tuhk on liiga ebamäärane, täna ühesugune, homme natuke teistsugune ja siis on raske tagada ühtlast kvaliteeti.

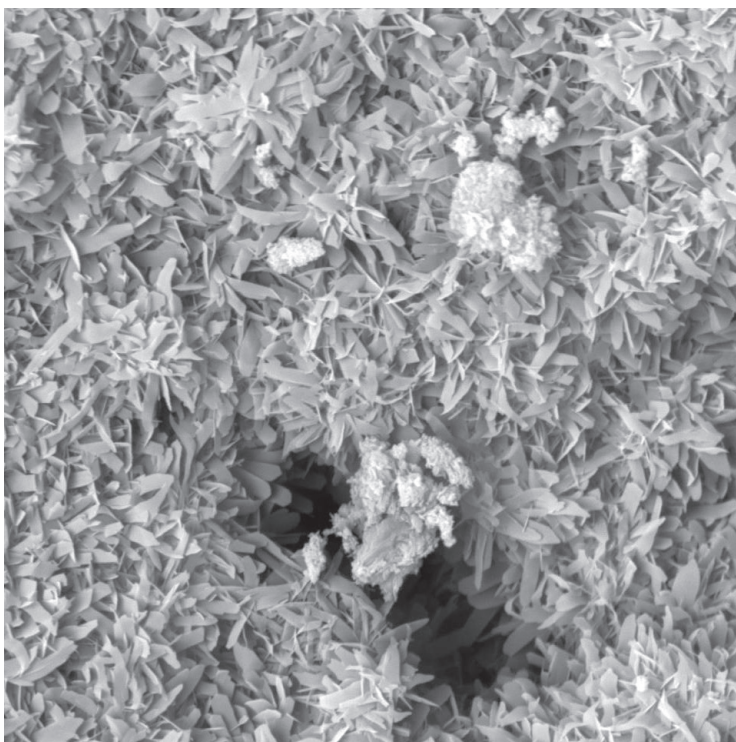
PROTSESS ON KEERULINE

«Teine mure on see, et kogu see protsess on hästi õrn,» rääkis Tamm.

Materjal peab kerkimisega samal ajal ka kivistuma: kui kivistub liiga ruttu, siis ta ei kerki. Kui aga kerkib liiga ruttu, siis ta on seest tühi. «See on nagu hea pagar, kes küpsetab hea saia. Kui keegi vahepeal ahjuukse lahti teeb, vajub sai kokku või tuleb plönn, mis pole kerkinud. Seda võib ka poorbetooniga juhtuda, aga Baurocil on praagiprotsent praegu alla kahe protsendi,» sõnas teadur ning lisas, et protsessi keerukus teeb samas kogu asja ka väga põnevaks.

Säärased keerulised nõudmised innustavad ettevõtjaid teadlaste abi kasutama. Bauroc AS soovib välja arendada uudse poorbetooni, mille kaalu ja tugevuse suhe võiks olla senisest veel parem – materjal võiks olla kergem ja tugevam.

Tegelikult ei vaja juba praegu Bauroci plokkidest ehitatud

PIRDJAS TOBERMORIIT ON TULEMUS, MIDA OODATAKSE, SEE ERISTAB AUTOKLAAVITUD POORBETOONI MUUDEST ANALOOGIDEST.

hoone lisasoojustust. Kuid loorberitele puhkama ei saa jääda, paigalseis on tagasimineki rääkis Bauroci tehase direktor Karmo Kapstas. «Ikka on soov katsetada, kas on võimalik materjali soojapidavust veelgi parandada. Selline pidev piiride nihutamine ja heas mõttes akadeemiline uudishimu on edasiviiv jõud,» sõnas Kapstas.

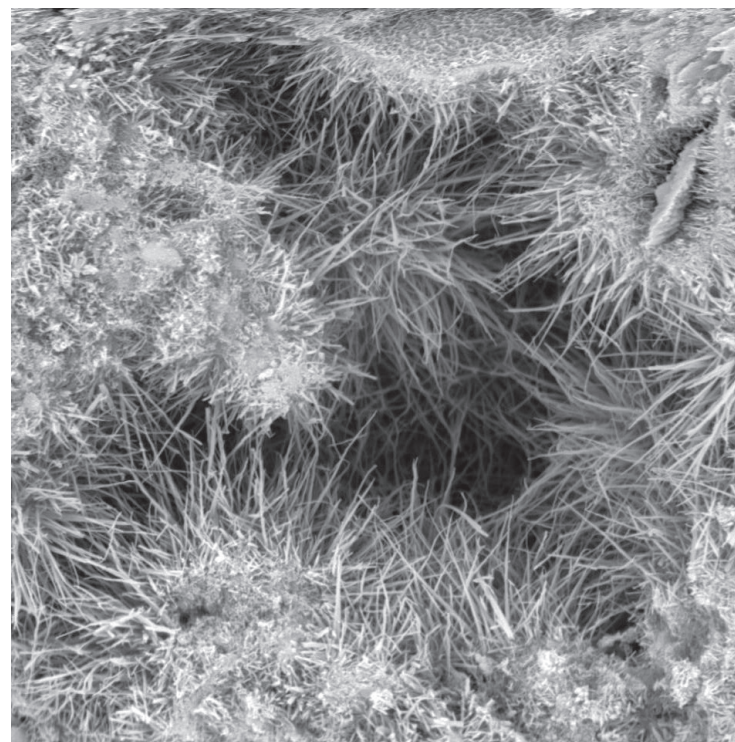
Millist tulemust siis piiride nihutamise loodetakse? «Täpset piiri on alati raske tõmmata. Samas kui uuringute tulemusena leiame võimaluse toota sama tugevat, aga 25% soojapidavat poorbetooni, on see samuti väga hea tulemus,» lausus Kapstas.

«Ideaal oleks see, et materjal ei kaaluks midagi ja kannataks kõike,» naeris teadur Tarmo Tamm samale küsimusele vasta-

tes, «kuid see on muidugi fantaasiavaldkond.» Teadur rääkis ka, miks ideaali on raske saavutada – soojapidavus tuleb hõreduse arvelt, ehk mida rohkem on plokis õhku sees, seda paremini peab ta sooja.

Euroopa juhised nõuavad samal ajal soojapidavuse tõusu ja siin ongi vastuolu selles, et kui panna betooni väga vähe materjali, siis saab väga hea soojapidavuse, aga betoon ise ei saa eriti tugev olla. «Me üritame praegu selle vähese materjali teha tugevamaks ja saada kätte selle piiri, mis ettevõtet huvitab,» sõnas Tamm.

Ettevõtte kavatseb kasutada uut materjali samades valdkondades ja turgudel, kus senist toodangut. «Materjal on mõeldud majade soojapidavate ja kandvate

JENNIIDI TUNNEB ÄRA SIIN NÄHA OLEVATE PEENTE NIITIDE JÄRGI, SEE MINERAAL TEKIB EBASOODSATEL TINGIMUSTEL JA EI OLE SOOVITAV.

välisseinte ehitamiseks,» rääkis Kapstas. Tehase direktori sõnul läheb praegu toodangust pool kodu- ja pool välisturule, sealjuures on viimastel aastatel ekspordi osakaal tänu nõudluse suurenemisele oluliselt kasvanud.

Tamm viitas laual olevatele proovitükkidele ja rääkis, et need on tehtud justkui sama retseptiga, aga saadud on väga erineva survetugevusega tükid. Nüüd tulebki välja selgitada, mis on nende täpsemad erinevused.

TEADUSE PRAKTILINE RAKENDAMINE

Tartu ülikooli tehnoloogiainstituudi materjaliteaduste vanemteaduri sõnul tehakse instituudis pidevalt ettevõtetega koostööd ning kaasa saavad lüüa kõigi tasemete üliõpilased – see on

hea võimalus koolis omandatud praktiliselt rakendada.

Praegu valmistatakse erinevaid proove ning vaadeldakse neid elektronmikroskoobi all. «Üritame aru saada, millised struktuurielemendid annavad vajaliku tugevuse,» kirjeldas Tamm. Laual on proovid, erineva tiheduse ja erineva tugevusega.

Teaduri sõnul on ühelt poolt ongi keeruline poorbetooni valmistamisel kõigi tingimuste ja koostisosade koostöös täpselt selliseks sättida, et tulemus saaks hea, teisalt on protsessi keerukusest ka kasu – kui mõni ettevõtte ei tea isegi päris täpselt, mida ja kui palju ta oma toodangusse paneb, siis Bauroc on protsessi keerukuse tõttu palganud Lätist haritud peatehnoloogi.

Tarmo Tamm kiidab, et

peatehnoloog on tootmise viinud heale tasemele ja tänu sellele on ka tehasetingimused laboris lihtsamini korratavad.

Vahel on ettevõttel siiski ka välist abi vaja. «Et poorbetooni omadusi veelgi parandada, vajame suuremat laboratoorse analüüsi võimet, kui meil endal on kasutada. Sellepärast pöörusimegi Tartu ülikooli poole,» selgitas tehase direktor ning lisas, et juba praegu on seni toimunud kohtumiste käigus tekkinud mitmeid mõtteid ja ideid, mida ettevõtte on saanud osaliselt tootmises ära kasutada.

ÜLIKOOLI KOOSTÖÖ ETTEVÕTETEGA

Tehnoloogiainstituudi vanemteaduri Tarmo Tamme sõnul on ettevõtetega koostööl omad eripärad, nii on näiteks teadlased harjunud väga täpseid mõisteid kasutama, kuid ettevõtetes on välja kujunenud oma kõnepruuk. Bauroci puhul küll säärast muret polnud.

Teisalt võiks ka ülikoolipoolne asjaajamine natuke kiirem olla, näiteks venis projekti ametliku alguse eeltingimuseks olnud arve väljastamine pea kuu aega.

Karmo Kapstas soovitas ettevõtjatel ülikooli esindajatega lihtsalt kokku saada, tutvustada oma vajadusi ja tutvuda ülikooli võimalustega.

Reeglina ei teata, mida ülikool võib ettevõtetele pakkuda, ja ülikoolil ei pruugi olla head ülevaadet, mida ettevõtjad võivad vajada.

Säärasest koostööst võidavad mõlemad: ettevõtte saab uusi lahendusi ja ideid ning tootearendust, ülikool saab võimaluse suhelda n-ö praktikutega.

Doktoritöö vaatles nõukogude aja mäletamist

TEADUS

Kirsti Jõesalu kaitses maikuus etnoloogia erialal oma doktoritööd, mis uuris mäletamise dünaamikat nõukogudejärgses mälu kultuuris.

SANDRA SAAR
sandra.saar@ut.ee

Jõesalu huvi nõukogude aja vastu algas juba bakalaureusetööga, milles ta intervjuueeris 1980. aastate lõpus Tartu ülikoolis õppinud aktiivseid tudengeid rahvusluse teemal. Nende intervjuude tegemine pani teda esmakordselt mõtlema selle üle, kuidas me nõukogude minevikku mõtestame.

Magistritöös tegeles Jõesalu nõukogudeaegse tööelu ja –suhtega, eelkõige linnalises keskkonnas. Magistritöö teema jätkuna arenes loogiliselt edasi mälu kultuuri teema laiemalt ehk küsimus sellest, kuidas nõukogude aega mäletatakse ning mida erinevatel ühiskondlikel tasanditel meenu-

tamisväärselt peetakse.

Doktoritööga alustas Jõesalu 2005. aastal, mil mineviku mäletamine ja mõistmine oli ka ühiskondlikult päevakajaline. Inimesed rääkisid ja meenutasid tollal palju näiteks nõukogudeaegseid defitsiidikogemusi, aga ka elu materiaalsest poolt üldiselt.

KATKESTUSED

Jõesalu võttis vaatluse alla hilise nõukogude perioodi mäletamise ehk aja 1950-ndate keskpaigast kuni 1980-ndate keskpaigani. 1990-ndatel mõisteti nõukogude perioodi Eesti mälu kultuuris valdavalt kannatuse ja vastupanu võtmes. Sealjuures vaadeldi nõukogude perioodi ühe tervikuna, eristamata stalinismi ja hilist sotsialismi. Mälu-uurijad on nõukogude perioodi sellist

mäletamisviisi iseloomustanud katkestuse metafoori kaudu.

Alates sajandivahetusest on vaade hilisele sotsialismile Eesti mälu kultuuris mitmekesisestunud. Seni tagaplaanil olnud hilise sotsialismi periood sai sajandi esimesel kümnendil laialdast tähelepanu, seda nii akadeemilisel tasandil kui ka sotsiaalse mälu tekstides.

Jõesalu rääkis, et nüüd on tema uuritud ajast veel seitse aastat edasi ja vahepeal on mitmeid muutusi toimunud. Praegu on tema sõnul pilt palju mitmekesisem ja teemast räägitakse rohkem, koostatakse näituseid ja avaldatakse mälestusi.

Ta sõnas, et kui vaatame institutsionaalsel tasandil, siis enamasti räägitakse nõukogude ajast läbi stalinismi perioodi ja tol

ajal kogetud kannatuste kaudu, eristust erinevate perioodide vahel ei tehta. Samas teistel meenutamistasanditel, nagu näiteks kultuurimälu või sotsiaalne mälu, on nõukogude perioodi taasesitus mitmekesisem.

Doktoritöös keskendus Jõesalu mäletamisele ning mitmekesisestunud mälu kultuuri loomisele kolmel erineval tasandil. Ta küsis, kuidas luuakse mälu kultuuri 1) institutsionaalsel tasandil, mida esindavad eelkõige Eesti presidentide kõned; 2) kultuurilisel tasandil, mida analüüsis muuseuminäituste ja teiste kirjalike ja visuaalsete meediumide (dokumentaalfilm, romaan) põhjal; 3) individuaalsel ehk biograafilisel tasandil (elulood ja intervjuud). Kõiki tasandeid analüüsis ta omavahelises dünaamilises suhtes.

Allikate iseloomust tulenevalt keskendus ta doktoritöös mälu kultuuri dünaamikale aastatel 2000–2010.

ELU MÄLETAMISEST

Jõesalu sõnul oli tema enda jaoks töö juures huvitav näha muutust, kuidas 1990-ndate katkestusele suunatust saab palju mitmekesisem vaade nõukogude perioodile.

«Põnev oli muuhulgas ka

PRAEGU ON PILT PALJU MITMEKESISEM JA TEEMAST RÄÄGITAKSE ROHKEM, KOOSTATAKSE NÄITUSEID JA AVALDATAKSE MÄLESTUSI.

vaadata, kuidas omavanused inimesed ehk 1970-ndatel sündinud kujutavad nõukaaega.»

Tema üheks peamiseks allikaks olid Ühendus Eesti Elulood poolt kogutud elulood

Eesti Kultuuriloolisest Arhiivist. Neist lugudest keskendus Jõesalu 1940ndatel sündinud naiste elulugudele ja analüüsis, kuidas need mõtestavad nõukogude aega.

«Kuidas nad näevad konflikti avaliku ja privaatse vahel, kuidas olla näiteks hea õpetaja või töötaja ja olla hea ema ning püüda need kaks täistööajaga kohta ühendada ning kuidas nad seda

nõukogudejärgsest perspektiivist esitavad.»

Jõesalu rääkis, et naiste kirjeldust hilist nõukogude perioodist võib analüüsida kui vastumälu 1990. aastate hegemoonsele >>

FOTO: VIRGO SIL

» vaatele nõukogude ajast. Nende jaoks olid 1990-ndad rahutu periood ja nii mõneski mõttes katkestuse koht. Läbiviidud reformide tulemusena võis senine elutrajektor olla segamini paisatud. Näiteks puudutasid maa-reform ja erastamised inimesi tugevalt. Kuna paljude jaoks oli see keeruline aeg, siis tõusidki 1960-ndad-1980-ndad aastad keskmesse, sest see oli stabiilsem periood nende elus.

Jõesalu toonitas ka, et võib-olla kirjutaksid need naised nüüd hoopis teistmoodi, vaataksid 2017. aastal elule tagasi teisest perspektiivist. Oma elulugudes kirjutasid nad läbi hakkamasaamise ja sellest, kuidas eluga toime tuldi. Väga vähe puudutasid naised poliitikat või ideoloogilist poolt, sest see ei olnud tol hetkel eluloo kirjutajatele nii tähtis.

«Loomulikult oli ka nende naiste hulgas keerulisi lugusid 1940-ndatest aastatest. Keerulistest kogemustest tuuakse välja kindlasti küüditamiskogemused, näiteks on mõned elulookirjutajad kogenud väikese tüdruku vanaema Siberisse viimist. See pool on ka nende lugudes olemas, aga kui minnakse edasi ja jõutakse kirjeldamisega 1960. aastatesse, siis traumaatilisi teemasid väga ei puudutata.»

Jõesalu analüüsis ka oma töös presidentide Lennart Meri, Arnold Rüütli ja Toomas Hendrik Ilvese kõnesid. Kui Meri kõnest analüüsis ta mõlemal ametiajal peetud kõnesid, siis Ilvese puhul esimese ametiaja omi.

Lähemalt uuris ta 24. veebruaril vabariigi aastapäeval ja 23. juunil võidupühal peetud kõnesid. Rüütli-Ilvese puhul ka

taasisesvumispäeva ehk 20. augusti kõnesid. Sinna juurde vaatas Jõesalu ka presidentide poolt erinevatel mälestusüritustel peetud kõnesid. Ilvese puhul olidki keskmiselt eelkõige mälestusüritustel peetud kõned, sest vabariigi aastapäeva kõnedes minevikuga ta väga ei tegelenud.

MERI TEGELES MINEVIKUGA ROHKEM

Jõesalu sõnul tegeles Lennart Meri oma kõnedes nõukogude minevikuga kõige rohkem – 1990. aastatel oli minevik ka ühiskonnas aktuaalne teema. Samuti kasutas Meri oma kõnedes isiklikku traumakogemust. Isikliku ja ametliku meenutustegevuse ühendas Meri kõige selgemalt «Murtud rukkilille» aktsioon. Aastal 2001, oma viimasel ametiaastal, jagas president kunagistele poliitvangidele

SARNASELT IDA-SAKSAMAALE VÕIB EESTI ELULUGUDES ILMNEVAT NOSTALGIAT KÄSITLEDA KA VASTUMÄLUNA, MIS ILMNES MÕNETI HILJEM.

ja küüditatutele üle kogu Eesti murtud rukkilille märke.

Jõesalu tõdes, et katkestuste ja vastupanu metafoorid on kõigi kolme presidendi kõnedes olemas.

«Mind huvitas see, kas me vaatame stalinismi perioodi ühtemoodi ja hilist nõukogude perioodi teistmoodi ja kas seal tuleb mingi kogemuste tunnustamine teistmoodi välja, aga seda polnud.»

Analüüsist ilmnes, et katkestuste koht oli presidentidel erinev. Kui Meri rõhutas oma ametiaja algusaastatel seda, kuidas lääneriigid jätsid Eesti 1939-1940 üksi, mistõttu on

neil nüüd moraalne kohustus Eestit toetada ja läände tagasi võtta; Rüütel seevastu keskendus 1980-ndate lõpule, sest see oli tema jaoks uus algus ja võimalus ning ta nägi seal katkestust.

Eesti 21. sajandi mäluprotsessi laiemasse konteksti asetades tõi Jõesalu esile sarnaste protsesside eri- ja samaaegsust teistes postsotsialistlikes riikides. Nõukogude/sotsialistliku perioodi kogemuste väljajätt ei ole olnud omane ainult Eestile, vaid selline vaade domineeris ka näiteks Rumeenias ja Lätis, olles teistes Ida- ja Kesk-Euroopa riikides mõnevõrra diferentseeritum.

Iseäranis selgelt avaldusid erinevused nostalgiliste protsesside ajalisel arengul. Ent sarnaselt Ida-Saksamaale võib Eesti elulugudes ilmnevat nostalgiat käsitleda ka vastumäluna, mis ilmnes mõneti hiljem.

Postsotsialistlikes maades on läbivalt täheldatud reflekteeriva ja iroonilise nostalgia esiletõusu. Jõesalu väitekirja haaratud perioodil polnud senine mälurežiim enam ainuvaldav. Samas ei toimunud ka otsustavat pööret, seda eelkõige avalikul meenutamistasandil, kus jäi domineerima katkestuse diskursus.

Sellele vaatamata on praeguseks kaasatud märgatavalt rohkem erinevaid nõukogude-aegseid kogemusi nõukogude ajast mäletamise kultuuri, kui oli seda 1990. aastatel. Need protsessid viitavad mälukultuuri diferentseerumisele ja demokratiseerumisele. UT

Ett äventyr ehk seiklus Rootsi moodi

REISIKIRI

Mõte minekust välismaale tärkas juba esimestel ülikoolinädalatel, kuid kindlus vahetustudengi seisundi omaksõtmisest jõudis lõplikult kohale alles siis, kui jalge all krõbises värskelt maha langenud Uppsala lumi.

MARI-LIIS KORKUS, skandinaavia keelte ja kultuuride 2. aasta tudeng

Kuidas saab end inimese tulevikus nimetada rootsi keele filoloogiks, kui tema ainus senine kokkupuude Rootsiga oli 2007. aastal ning sedagi kruisi näol? Just seda küsimust olin endamisi korrutanud kuude kaupa, kuni lõpuks taotlesin kohta Uppsala

ülikoolis. Asutatud 1477. aastal ning olles ka maailma 100 parima ülikooli nimistus, puudus igasugune kõhk selles, miks valida vahetussest sihtkohaks just Uppsala.

Nagu klassikalisele erasmusele kohane, jõudsin nelja ja poole kuu vältel näha ja kogeda üpriski palju. Oluline tähelepanek puudutas just eluolu. Elamispinnaks määrati mulle 19 ruutmeetri suurune tuba Flogsta ühiselamurajoonis, mis on maine poolest

sarnane Raatuse 22 ühiselamuga.

Üks kohale iseloomulik nähtus on aga Flogsta karje (viikingitekeeli *Flogstavrålet*): igal ööl, kui kellaosuti on täpselt 22.00 peal, avanevad sajad kõrghoonete aknad ning mõneks minutiks kostub elanike suust vali karje.

Miks seda tehakse või kust tava alguse sai, seda täpselt ei teata. Karjumine selles kohas sel ajal on lihtsalt iseenesestmõistetav, nii nagu aevastamisel käe suu ette panek. »

MARI-LIIS UUDISTAS SÕPRADEGA VÕIMALIKULT PALJU UUSI PAIKU.

» Väga pingeliselt mõjus kohanemine internetiga. Nimelt Eestile iseloomulik pea igast nurgast leitav tasuta wifi oli Uppsalas peaaegu et olematu.

Ühiselamus küll maksid interneti eest, ent tuli oma ruuteriga ühendus saada. Kuna minu ruuter ei leidnud pistikuga ühiskeelt, olin sunnitud poole ajast elama näruse 3G ja kohvikute pakutava wifi toel.

Flogsta asub kesklinnast umbes kolme kilomeetri kaugusel, mistõttu internetijaht oli nagu igapäevane matk, mis omakorda nõudis ohverdust kahe saapapaari näol.

Jalgsi liiklemine kujunes vahepeal tõeliseks väljakutseks, ent jääne maapind ning seitse korda kallim bussipilet ei jätanud muud valikut.

Uppsala kohvikukultuur on märksa sügavam kui Eestis. Tartus võib küll tihti näha tudengeid soojendamas Wernerit või Sade istmeid, ent siin on *fika* (teisisõnu kohvitamine koos mõne *kanelbulle* või tükikese *prinsesstårta*ga)

lahendus pea kõigele. Tahad loengute vahel väikest energiasööstu? Või hoopis autasustada end peale õigeaegset kodutöö esitust? Või on vaja mõne sõbraga üle pika aja kohtuda? Või äkki tahad koosoleku maha pidada? Ehk hoopis oled lihtsalt nälgine ning (nagu mina) vajad internetiühendust? *Fika* on vastus kõigele.

VABAMEELSUS JA MITMEKÜLGUSUS

Nende kahe sõnaga võtaksin kokku Uppsala ülikooli õppe-metoodika. Vastupidi Tartule, kus tuli kuni kaheksa tundi päevas koolipinki nühkida, toimus siin üks loeng päevas, 45-minutiliste juppidenä.

Aine, mille võtsin, oli kompleksskursus, mille iga osakursus – tekstianalüüs, rootsi keele grammatika, kirjalik ja suuline eneseväljendusoskus – keskendus ühe kindla külje avardamisele. Iga osakursus nägi ette seevastu rohket ennast korrale kutsuvat iseseisvat tööd ning kodutööd, millele oleksin Eestis pühenda-

VAHETUSTUDENGINA JÕUAB PALJU KA VÕÖRAL MAAL RINGI UUDISTADA JA TUTVUDA KOHALIKU ARHITEKTUURIGA.

nud nädala või kuu, tuli esitada hindamisele poole kiiremini.

Tekstianalüüsis lugesime kokku 1000 lehekülje ulatuses rootsi kirjandust, grammatikatunnid lihvisid ja rõhutasid rootsi keele pisiasjade tundmist (proovi näiteks öelda *forskningsinformationsförsörjningssystemet*), kirjutamistundides pidime harjutama end korrapärasele tekstiloomele ja suulise keeleoskuse arendamise nimel tuli pidevalt teha peast kümneminutilisi ettekandeid.

Kõik see pani proovile nii isikliku ajaplaneerimise kui ka motiveerimisvõime. Ainsa miinusena õppetöös tooksin välja ehk selle, et käsitsi kodutööid esitada ei saanud ning eksamid toimusid eraldi üheksa kilomeetri kaugusel asuvas hoones.

Eestlasena pidin endamisi

sisendama isamaatunnet veelgi, kuna mind peeti tihti (eriti õpetajad) soomlaseks. Pisikese Eesti asukoht oli paljudele võõras ning isegi üllatavalt suur hulk rootslasi polnud kindlad, kus sinimustvalge e-riik täpselt geograafiliselt asetseb.

Eestis on üpriski tüüpiline, et mõni noorema põlvkonna esindaja valdab hästi kolme keelt, kuid Rootsis elades sain näha sellest külgest palju üllatavaid pilke.

VÕÕRKEELI OSATAKSE VÄHE

Inglise keel tundus olevat ainus keel, mida inimene oskab peale oma emakeele. Usun, et sellele arusaamale on kaasa aidanud suur Ameerika ja Austraalia vahetustudengite osakaal.

Kord panime pead kokku ning

otsustasime võtta sõpradega omal käel ette reisi. Läbisegi räägiti, kuidas oma isiklikku *bucket list*'i tuleb ilmtingimata paigutada virmaliste nägemine, ent kuna talvekuud olid lõpule jõudmas,

NÄDALAD ON NAGU KUUD JA PÄEVAD ON NAGU NÄDALAD – JUST NENDE SÕNADEGA VÕTAKSIN KOKKU ÜHE VAHETUSTUDENGI ELU.

kõhklesime, kas üldse võib veel midagi näha. Märtsi esimesel nädalal aga võtsime riski ette: virmaliste nägemise tõenäosus oli 50-50, kuid kuna valisime sihtkohaks Põhja-Norra, olime kindlad, et näeme vähemalt fjorde.

Möeldud-tehtud, algas 19-tunnine rongisõit pisikesse põhjapoolarjajoonest põhja pool asuvasse Narviki linna, mida ümbritses hingematvalt ilus loodus.

Plaanitud öhtul nurjus virmaliste nägemine pilvise ilma tõttu ning järgneval öhtul sõitsime piiriäärse toidukauplusesse. Parklast välja tulles nägime kerget rohekat taeva helkimist, mis süvendas soovi sõita virmaliste suunas. Björklidenis täituski kauaegne unistus: autost välja hüpates tantsiski pea kohal rohelistes ja lillades toonides põhjavalgus.

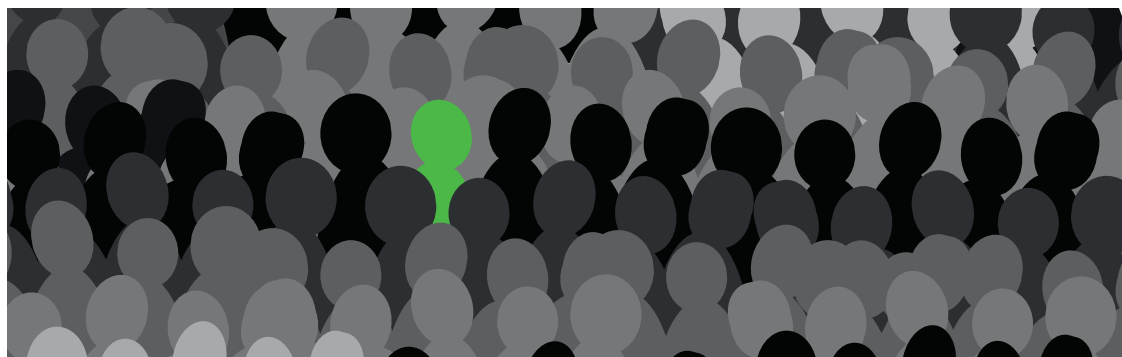
Huvitav eripära Uppsala linnakus on *nation*'id: 13 Rootsi lääni järgi nimetatud korporatsioonilaadsed organisatsioonid, mis on terve tudengielu süda. *Nation*'itel on oma baar, restoran, klubi, raamatukogu ja isearalikud tavad (isiklikult liitusin Värmlands *nation*'iga).

Iga kuu korraldatakse uhkeid õhtusööke, mida tuntakse *gasque*'ide nime all. Väga suur kohalik tava on Valborg, mis kujutab endast mitmepäevast volbriõpidustust, mille nimel tuleb Uppsalasse tudengeid ka mujalt Rootsist ja välismaalt.

Nädalad on nagu kuud ja

päevad on nagu nädalad – just nende sõnadega võtaksin kokku ühe vahetustudengi elu.

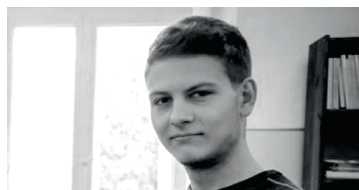
Kindlasti pole semester välismaal üksnes lust ja lillepidu, esineb nii tõuse kui ka mõõnasid. Ent mina otsustasin Uppsala õhumolekule hingata veel ühe semestri võrra, seega julgustan kõiki vastata minna-või-mitte-minna küsimusele jaatavalt! *Lycka till!* UT

«Sa diskrimineerid jõhkralt praegu!»

Selline lause kõlas Tartu ülikooli üliõpilasesinduse (TÜÜE) volikogu korralisel üldkoosolekul maikuus. Üliõpilaskogu liige Hanna Linda Korp ütles nii pärast seda, kui üliõpilasesindaja meditsiiniteaduste valdkonnast esitas oma mõtteid TÜÜE juhatuse kandidaadi kohta.

FOTO: ERAKOGU

ANDRI KÜÜTS
ajakirjanduse ja
kommunikatsiooni 3. aasta
tudeng

S el kevadel kandideeris TÜÜE juhatusse Jari Pärma, eesti viipekeeletõlgi eriala teise kursuse tudeng. Täpselt pürgis ta aseesimehe kohale esindatuse ja organisatsiooni-kultuuri valdkonnas. Pärma oli ainuke TÜÜE juhatuse kandidaat.

«Tegin pakkumise, kas ta leiab kohe 30 000 eurot tõlketeenuseks või käib välja teised suhtlemis-kanalid, mille kaudu me ei peaks

seda rahasummat kulutama,» viitas üliõpilasesindaja Taavi Vanaveski oma öeldule päev varem toimunud juhatuse kandidatuuri esitamise arutelul. Nimelt esitas Vanaveski arutelul kiirkorras tehtud arvutused piltlikustamiseks viipekeeletõlgi teenuse kulu juhul, kui TÜÜE juhatuse liikmeks saab üliõpilasesindaja, kelle emakeel on eesti viipekeel. «Leian, et sellele rahasummale saaks olla palju paremaid võimalusi,» ütles Vanaveski toona lõpetuseks.

Motivatsioonikirjas kirjutas Pärma, et soovib panustada esinduse kultuuri parandamisse. «Olen aasta jooksul töötanud üliõpilaskogus ja saanud aru, et inimesed tahavad, et neid kaasa-taks,» kirjutas ta.

Ometi pakkus ühele üliõpilaskogu liikmele kandidaadi valimis-platvormist enam huvi summa,

mis kulub tema vajaduspõhisele teenusele.

Ei saa salata, et mõnevõrra oluliseks võib viipekeeletõlgi teenusega arvestamist pidada küll, sest ühel hetkel tuleks tegeleda küsimusega, kuidas rahastada teenust juhtudel, kui üliõpilaskogu juhatusse kuuluval tudengil läheb seda vaja. Ent on juhatuse liikme valimised see olukord, milles vajaliku teenuse ja sellega kaasnevate kulude üle arutleda, kui päevakorras on uue aseesimehe-kandidaadi võimalikkus?

TÜÜE juhatuse esimees Reelika Alunurm ütles, et tõlgi teenuse kulude küsimus tõstatus paratamatult, sest juhatuses toimub pingeline töö iga päev. «TÜÜE enda vahendid on aga piiratud. Seni on meid toetanud ülikool: rektoraat, socialia valdkond ja haridusteaduste instituut,» ütles Alunurm ja

nentis, et toetuse saamisega on tegelema just see ametikoht, kuhu Pärma kandideeris. «Esindajad ei tõstatanud seda küsimust kindlasti pahatahtlikult, vaid tegelikult murest,» rõhutas Alunurm.

Küll aga leiab TÜÜE esimees, et pahatahtlikuks muutus asi arutelul, kui Taavi Vanaveski ei jätnud erivajadustega seotud kulude rõhutamist. «Ta nimetas seda eesõiguseks, kui Jarile kulutataks nii palju raha. See on üksikarvamus,» ütles Alunurm.

SISULISED KÜSIMUSED TAGAPLAANIL

Kõike arvesse võttes ei pea mina Vanaveski käsitlust viipekeeletõlgi teenuse kulusid säärasel kujul mitte kuidagi õigustatuks. «Erivajadus ei ole asi, millega kandidaadi tugevust või nõrkust hinnata. On häbiväärne, et sellist taktikat kasutati,» nõustus Alunurm TÜÜE juhatuse nimel ja väljendas, et arutelul tulnuks keskenduda sisulistele küsimustele ja kandidaadi nägemusele aseesimehe rollis.

PÄRAST SEDA SÖANDAS TA IKKA VEEL VIHJATA TEEMALE, MILLE ARUTELU VÕIKS PÕHJUSTADA KULTUURIDEVAHELIST KOKKUPÖRGET.

Oma sõnavõtte hiljem kommenteerides leidis Taavi Vanaveski, et üliõpilasesindajad ei ole suutnud luua üliõpilastele piisavat tugisüsteemi. «TÜÜE juhatuse kandidatuuri arutelu ja TÜÜE üldkogu koosolek olid kahetsusväärsed, kuna peegeldasid toorest asutuskultuuri,» ütles ta.

Pärast Vanaveski sõnavõttu üldkogu koosolekul luges Laura Zirel ette meditsiiniteaduste valdkonna üliõpilaskogu (MVÜK) ühispeerdumise, kus avaldati Jari Pärmale

austust, tema julgust ja positiivsust peeti eeskujuks. Samuti rõhutati pöördumises, et Taavi Vanaveski sõnavõttust võis jääda vale mulje, justkui esindanuks too MVÜK-i ja meditsiiniteaduste valdkonna tudengeid. Zirel lõpetas mõttega, et mitte ühtegi TÜÜE tudengit ei tohi diskrimineerida tema puude alusel. «Tudengiesindaja, kes sääras inimlikku normi eirab, ei peaks tudengeid esindama,» lausus Zirel.

Sõnavõtule vastates täpsustas Vanaveski, et tema eesmärk ei olnud kedagi halvustada, ja ta rõhutas, et tõlketeenuse kulu on miski, millega tuleb arvestada. «Aga mida on teinud meie meditsiini valdkond selle nimel, et need asjad oleksid paremini? Mida oleme meie teinud, et teha seda paremaks?» jätkas Vanaveski.

Siin minu kannatus katkes. Üliõpilasesindaja läks üle piiri, tema enda valdkonna üliõpilaskogu liikmed tegid tolle käitumist tauniva pöördumise ja pärast seda sõandas ta ikkagi veel vihjata teemale, mille arutelu võiks põhjustada

kultuuridevahelist kokkupõrget?

Olen üllatunud, et Tartu ülikooli pea 13 000 tudengit esindava isikkoosseisu seas on inimesi, kelle mõttelaad ja põhjendused on säärased, mida täheldasin kõnealusel arutelul ja TÜÜE volikogu üldkoosolekul. Mind teeb pahaseks, et mind esindavate inimeste seas on selliseid, kes peaksid justkui esindama minu arvamust, ent johtuvad hoopis oma isiklikust kitsarinnalisest arvamusest.

Selles olukorras on pisimgi vihje kuulmisimplantaadile kui viipekeeletõlgi võimalikule alternatiivile ülim piiride ületamine mistahes positsioonil olevale inimesele.

Siis jõudis kätte juhatuse kandidaadi esinemisjärg. Tõlgi vahendusel kõneles Jari Pärma oma eelistest viipekeelse inimesena üliõpilasesinduses, oskusest oma puudest olenemata inimesi kuulata ning suhtluse ja koostöö olulisusest. «Kui tunnete, et ma võtan teilt kurdina midagi ära, siis ärge valige mind. Kui aga tunnete, et saan teile midagi enamat pakkuda, tuues teie hulka uut väärtust, siis palun valige mind,» lõpetas Pärma kõne.

PUUE JA KEEL EI OLE TAKISTUS

Selgitades oma kandidatuuri, leiab Pärma, et on andnud mõtlemisainet sellest, et puue ja keel ei ole takistus. «Takistus on pigem see, kuidas mõtled,» leidis ta. Samas tunnistas Pärma, et TÜÜE aseesimeheks kandideerimine on seni olnud tema jaoks kõige julmem kogemus.

Ehkki kaasüliõpilasesindajad on julgustanud Pärmat uuesti kandideerima, on viimane nüüdseks otsuse teinud. «Keskkond, kus ei räägita sinu emakeelt, nõuab mitu korda rohkem pingutamist – seal ei halastata,» tõdes ta ja ütles, et alati tuleb olla valmis selleks, et sinu pädevust, kogemusi ja tausta ei pruugita vaadata. «Vaadatakse ikka, kui kulukas sa oled. Nüüd teadvustan seda rohkem,» lõpetas Pärma jutu. UT

10. mail jäi Jari Pärma TÜÜE juhatuse liikmeks saamisest üks poolthääl puudu.

KAITSMISED

2. juunil kell 16.15 kaitses **MOZHGAN POURMORAD-NASSERI** informaatika erialal doktoritööd «Some Problems Related to Extensions of Polytopes» («Polütoopide laienditega seotud ülesanded»). Kaitsmine toimus J. Liivi 2-405. Juhendaja dots Dirk Oliver Theis, oponentid dr Ali Taherkhani (Zanjani ülikool, Iraan) ja dr Kanstantsin Pashkovich (Waterloo ülikool, Kanada).

5. juunil kell 15.15 kaitses **JAAK RANDMETS** informaatika erialal doktoritööd «Programming Languages for Secure Multi-Party Computation Application Development» («Programmeerimiskeeled turvalise ühisarvutuse rakenduste arendamiseks»). Kaitsmine toimub J. Liivi 2-405. Juhendajad dr Peeter Laud ja prof Varmo Vene, oponentid prof Stefan Katzenbeisser (Darmstadt tehnikaülikool, Saksamaa) ja prof Manuel Barbosa (Porto ülikool, Portugal).

7. juunil kell 10.15 kaitses **ANTON GIUSEPPE PAIER** tehnika ja tehnoloogia erialal doktoritööd «Ribosome Degradation in Living Bacteria» («Ribosoomide lagundamine bakterites»). Kaitsmine toimub Nooruse 1-121. Juhendajad vanemteadur Ülo Maiväli ja prof Tanel Tenson, oponent dr Tracy Nissan (Umea ülikool, Rootsi).

7. juunil kell 16.15 kaitses **PIKNE KAMA** arheoloogia erialal doktoritööd «Combining Archaeological and Folkloristic

Sources: Human Remains in Wetlands» («Arheoloogiliste ja folkloorsete allikate kooskasutusvõimalused: inimjäänused märgaladel»). Kaitsmine toimub TÜ senati saalis. Juhendajad vanemteadur Heiki Valk, dr Ester Oras ja dr Christina Fredengren (Stockholmi ülikool, Rootsi), oponentid prof Juris Urtāns (Läti kultuuriakadeemia, Läti) ja dr Ergo-Hart Västriik.

9. juunil kell 10.15 kaitses **RIIN TAMM** molekulaardiagnostika erialal doktoritööd «In-depth Analysis of Factors Affecting Variability in Thiopurine Methyltransferase Activity» («Uute tiopuriinmetüültransferaasi aktiivsust mõjutavate biomarkerite otsingul»). Kaitsmine toimub Riia 23b-105. Juhendajad prof Andres Metspalu ja vanemteadur Lili Milani, oponent prof Ingolf Paul Erich Cascorbi ja dr Kieli Christian (Albrechti ülikool, Saksamaa).

13. juunil kell 15 kaitses **MARIA MURUMAA-MENGEL** meedia ja kommunikatsiooni erialal doktoritööd «Managing Imagined Audiences Online: Audience Awareness as a Part of Social Media Literacies» («Kujutletavate auditooriumite tajumine sotsiaalmeediapädevuste osana»). Kaitsmine toimub TÜ senati saalis. Juhendaja prof Andra Siibak, oponent dots Elisabeth Staksrud (Oslo ülikool, Norra).

14. juunil kell 14 kaitses **KALEV NÕUPUU** arstiteaduse erialal doktoritööd «Autosomal-

Recessive Stargardt Disease: Phenotypic Heterogeneity and Genotype-Phenotype Associations» («Autosoom-retsessiivne Stargardti tõbi: fenotüübiline heterogeensus ja genotüübi-fenotüübi seosed»). Kaitsmine toimub Ravila 19-1006. Juhendajad lektor Kuldar Kaljurand ja prof Rando Allikmets (Columbia ülikool, USA), oponent dots Bart Peter Leroy (Genti ülikool, Belgia).

15. juunil kell 14 kaitses **BINH HO DUUY** arstiteaduse erialal doktoritööd «Osteogenesis Imperfecta in Vietnam» («Osteogenesis imperfecta Vietnami»). Kaitsmine toimub Ravila 19-1006. Juhendajad dots Katre Maasalu, dots Aare Märtsen ja prof Sulev Kõks, oponent prof Li Felländer-Tsai (Karolinska instituut, Rootsi).

15. juunil kell 14.15 kaitses **VIKTORIA LEVUSHKINA** füüsika erialal doktoritööd «Energy Transfer Processes in The Solid Solutions of Complex Oxides» («Energiaülekanne protsessid komplekssete oksiidide segukristallides»). Kaitsmine toimub Physicumis, aud B103. Juhendajad dr Dmitry Spassky (Moskva riiklik ülikool, Venemaa) ja prof Mikhail Brik, oponent dr Vladimir Makhov (Venemaa teaduste akadeemia füüsika instituut, Venemaa).

16. juunil kell 13 kaitses **MIRJA PALO** arstiteaduse erialal doktoritööd «Design and Development of Personalized Dosage

Forms by Printing Technology» («Personaliseeritud ravimvormide väljatöötamine printimistechnoloogia abil»). Kaitsmine toimub Åbo Akademi ülikoolis Soomes, auditooriumis Salin, Axelia, Piispankatu 8 (Biskopsgatan 8). Juhendajad prof Niklas Sander (Åbo Akademi, Soome), dots Karin Kogermann ja prof Jyrki T. Heinämäki, oponent prof Juliana Kristl (Ljubljana ülikool, Sloveenia).

16. juunil kell 16.15 kaitses **MIHKEL MÄESALU** ajaloo erialal doktoritööd «Liivimaa ja Püha Rooma keisririik 1199–1486» («Livonia and the Holy Roman Empire, 1199–1486»). Kaitsmine toimub TÜ senati saalis. Juhendaja prof Anti Selart, oponent

prof Kristjan Toomaspoeg (Sallento ülikool, Itaalia).

21. juunil kell 13 kaitses **DINA SÖRITS** õigusteaduse erialal doktoritööd «The Health-care Provider's Civil Liability in Cases of Prenatal Damages» («Teravishoiuteenuse osutaja tsiviilõiguslik vastutus sünnieelsete kahjustuste kaasustes»). Kaitsmine toimub Näituse 20, ruumis K-03. Juhendaja prof Janne Lahe, oponent André Dias Pereira (Coimbra ülikool, Portugal).

22. juunil kell 10.15 kaitses **KEIU KASK** arengubioloogia erialal doktoritööd «The Role of RIC8A in the Development and Regulation of Mouse Nervous System» («RIC8A

roll hiire närvisüsteemis ja selle arengus»). Kaitsmine toimub Riia 23b-105. Juhendajad prof Margus Pooga ja dots Tambet Tõnissoo, oponent prof David J. Price (Edinburghi ülikool, Suurbritannia).

22. juunil kell 10.15 kaitses **ALISA PANKOVA** informaatika erialal doktoritööd «Efficient Multiparty Computation Secure Against Covert and Active Adversaries» («Tõhus peit- ja aktiivse ründaja vastu kaitstud turvaline ühisarvutus»). Kaitsmine toimub J. Liivi 2-403. Juhendajad dr Peeter Laud ja dr Sven Laur, oponent dr Joël Alwen (Austria teadus- ja tehnikainstituut) ja dr Jun Furukawa (NEC korporatsioon, Israel).

TEATED

JUUNIS TÕ AULAS: 13. juunil kell 19 toimub T. Joametsa klaveriõhtu. Kavas Debussy «Väga aeglane valss» ja «Rõõmu saar», Mozarti sonaat F-duur, Schuberti sonaat A-duur D959. Piletid 10/5 eurot on müügil kohapeal. 14. juunil kell 15 algab TÜ Eesti geenivaramu avalik teabepäev geenidoonoritele. 29. juunil kell 20 toimub ooperisümbioos 2. Tartu linna päeva tähistamiseks.

4. juunil algab Tartu ülikooli Euroopa Liidu – Venemaa uuringute keskuse (CEURUS) eestvedamisel teine Venemaa ja Ida-Euroopa uuringute teemaline akadeemiline konverents. Konverentsi selleaastane juhtteema on «THE RUSSIAN REVOLUTION AND ITS

LEGACIES: TAKING STOCK A CENTURY LATER» (1917. aasta revolutsioon Venemaal ja selle pärand 100 aastat hiljem). Arutlusele tulevate teemade ring on lai, ulatudes rahvusvahelistest suhetest ja majandusest inimgeograafia, lingvistika ja kultuuri-teooriani. Konverentsi avapäeval räägib Chicago ülikooli professor, tuntud ajaloolane Ronald Grigor Suny 100 aasta taguste revolutsioonide õppetundidest ning arutleb selle üle, mida ja kuidas võiksime ka tänapäeval veel sellest õppida. Loeng toimub inglise keeles ilma tõlketa. 5. juunil toimub ümarlaud, kus arutletakse nõukogude aja pärandi ning sellest vabanemise üle Venemaal ja Ida-Euroopas. 8. juunil toimub õpituba

«KUIDAS AED KIMALASTELE MEELDIVAKS TEHA?». Kuidas saaks linnaaeda kimalastele meeldivaks muuta? Mida selleks teha tuleb? Helen Hiiemaa tutvustab oma aia elurikkust ning permakultuuripeenart. Oma soovitusi jagavad entomoloog Villu Soon ja ökoloog Virve Sõber. Üritus on tasuta ja toimub Herne 16 hoovis.

9. juunil toimub ekskursioon **«AJALUGU BOTAANIKAAIAS JA BOTAANIKAAED AJALOOS»**. Tartu ülikooli botaanikaed on linna keskel asuv roheala, mis on asutatud juba 1803. aastal. Botaanikaia ajalugu ja kogusid tutvustab botaanikaia juhataja Jüri Sild. Üritus on tasuta.

9. juunil kell 16 saavad dirigent Triin Kochi koorid TÜ akadeemiline naiskoor, TÜ kammerkoor ja TÜ naiskoori Tallinna vilistlaskoor juba kümnendat korda kokku ühisel laulupäeval. 9. juunil kell 19 toimub avakontsert Võru kultuurimajas Kannel ja 10. juunil kell 16 traditsiooniline laulupäev Sulbi laululaval. Laulupäev kannab pealkirja «**LAULU ALGUS. LAULU VÄGI**» ning on pühendatud Veljo Tormise loomingule. Rohkem teavet: tykk.ee.

10. juunil toimub **LOODUSÕHUTUTE SARJA HOOAJA LÕPETAMINE** Veljo Runneli loodushelide salvestuste kuulamise ja

viktoriiniga. Pilet 3 eurot. Üritus kuulub Tartu loodusfestival 2017 programmi. Tartu loodusfestival toimub 7.–10. juunil. Vaata festivali kava: www.loodusfestival.ee.

10. juunil toimub geoloog Tõnu Pani juhendamisel **JALGSIRETK TARTU GEOLOOGILISSE MINEVIKKU**. Vaadatakse Toomemäge, jõekallast ja teisi pinnavorme. Üritus on tasuta.

10. juunil toimub **BIOBLITZ**, mis on üritus, kus ühes kindlas kohas tutvustatakse kindla ajavahemiku jooksul nii palju looma-, taime- ja seeneliike kui võimalik. Kutsume kõiki loodushuvilisi uurima Tartu

kesklinna elurikkust. Piirkond, kus eluslooduse liike otsime, asub Emajõe-äärsetel rohealadel Võidu silla ja Lodjakoja vahelisel alal ning Toomemäel. Tartu BioBlitzil ei võeta ühtegi taime ega looma kaasa ega surmata neid: kõik tõendid kogutakse fotode ja helisalvestustena. Paljudel on olemas selleks vajalik vahend – kaameraga mobiiltelefon või nutiseade. Nähtud taimedest ja seentest saab teha pilti. Linde, rohutirtse, ritsikaid ja konnasid saab jäädvustada video- või heliklipiga. Vaatluste tegemiseks saab kasutada ka mitmesuguseid vaatlusrakendusi. Täpsem teave: loodusfestival.ee/mini-bioblitz.

TUNNUSTAMISED

TÜ suure medaliga tunnustati sotsiaalteaduste valdkonna emeriitdotsenti **JÜRI JEGOROVIT**.

TÜ aumärgi ja tänukirja pälvisid 75. sünnipäeval füüsika instituudi konsultant **AGU SAAR**, 60. sünnipäeval mereinstituudi ihtüoloog **HELI ŠPILEV** ning 50. sünnipäeval kliinilise meditsiini instituudi lastekliiniku laste- nestesioloogia ja intensiivravi dotsent **TUULI METSVAHT**.

TÜ aumärgiga tunnustati 50. sünnipäeval rahandusosakonna vanemraamatupidajat **LILIA LANEMANNI**.

TÜ tänukirja pälvisid 75. sünnipäeval füüsika instituudi raamatukogu juhataja **TIIA PUUSEPP** ning 60. sünnipäeval raamatukogu säilitus- ja konser-

veerimisosakonna köitja **LORIS BAER**; samuti kliinilise meditsiini instituudi lastekliiniku sekretär **TIINA VINNI** ja raamatukogu kogude arenduse osakonna endine raamatukoguhoidja **TIINA SAMMELSELG**.

Pensioneerumise ja töölt lahkumise puhul tunnustati endiseid ülikooli töötajaid. Väikse medaliga ja tänukirja pälvisid Viljandi kultuuriakadeemia laulu ja hääleseade lektor **LEELO TALVIK**, sotsiaal- teaduste valdkonna emeriitprofessor **EDGAR KRULL**. Väikse medaliga tunnustati maailma keelte ja kultuuride kolledži eesti keele õpetaja **MALLE RÜÜTLIT** ja inglise filoloogia assistent **KRISTA KALLIST**. Aumärgi ja tänukirja pälvisid füüsika instituudi konsultant **REIN SAAR** ja hooldusspetsialist

HAIN SALUJÄRV. Aumärgiga tunnustati ökoloogia ja maateaduste instituudi loodusgeograafia ja maastiku- ökoloogia vanemteadur **JANE FREYD**. Tänukirja pälvisid ajaloo ja arheoloogia instituudi üldajaloo vanemteadur **SIRJE TAMUL**, filosoofia ja semiootika instituudi semiootika lektor **IRINA AVRAMEITS**, maailma keelte ja kultuuride kolledži inglise filoloogia lektor **ILMAR ANVELT** ja inglise keele õpetaja **TIIA HAUD**, humanitaarteaduste ja kunstide valdkonna emeriitdotsent **SVETLANA JEVSTRATOVA**, psühholoogia instituudi projektijuht **TIIA LAAK**, kliinilise meditsiini instituudi nefroloogia assistent **ELVIIRA SEPPET**, kinnisvaraosakonna riidehoidja **ASTRA LUIK**.

ÕNNITLEME

80 AHTI NIILISK, kiletehnoloogia labori konsultant – 10. juuni

75 ÜLO MATJUS, humanitaarteaduste ja kunstide valdkonna emeriitprofessor – 18. juuni
MARJU SALVE, keemia raamatukoguhoidja – 26. juuni

70 ELTS ABEL, loodus- ja täppiseaduste valdkonna emeriitdotsent – 9. juuni
TÖNU SEILENTHAL, ungari leksikograafia teadur, soome-ugri osakonna juhataja, humanitaarteaduste ja kunstide valdkonna emeriitdotsent – 28. juuni

65 ALEKSANDR LUŠTŠIK, tahkisefüüsika professor, ioonkristallide füüsika labori juhataja – 22. juuni

60 RAIVO RAID, arengubioloogia lektor – 8. juuni

TOOMAS RAUS, arvutusmeetodite dotsent, arvutusmeetodite vanemteadur – 14. juuni
SIRJE KORM, raamatupidaja – 26. juuni

55 AARE LUTS, matemaatilise modelleerimise teadur – 22. juuni

50 URVE SOONETS, õppekorralduse spetsialist – 1. juuni
JAAK TRUU, keskkonnatehnoloogia professor – 3. juuni
ALAR VERAKSITŠ, inimese füsioloogia lektor – 25. juuni
KÜLLI LEMBERG, assistent – 29. juuni

45 KAIDO SOOM, praktilise usuteaduse lektor – 7. juuni
IVO LEITO, analüütilise keemia professor, analüütilise keemia õppetooli juhataja, analüütilise keemia magistriõppekava

programmijuht, rakendusliku mõõteteaduse magistriõppekava programmijuht – 10. juuni
KOIT HERODES, analüütilise keemia dotsent, katsekoja juhataja – 11. juuni
EDWARD LAANE, hematoloogia dotsent – 23. juuni

40 ALEKSEI KELLI, intellektuaalse omandi õiguse professor – 13. juuni
MERIE JÕESAAR, geneetika teadur – 15. juuni
JOHN ALEXANDER DAVISON, taimeökoloogia teadur – 16. juuni
JAAK KALS, meditsiinilise biokeemia vanemteadur, veresoontekirurgia lektor – 17. juuni
KATRIN KELLO, teadur – 24. juuni
TOOMAS ESPERK, selgrootute zooloogia dotsent – 29. juuni
35 TIIA MÖLLER, merebioloogia teadur – 11. juuni
EVA MEKK, laborant – 19. juuni

JÜRI JEGOROV – 95

Kauaaegne õigusteaduskonna õppejõud Jüri Jegorov sai 24. mail 95-aastaseks. Jegorov käis Tallinna reaalkoolis ja poeglaste kom-mertskoolis. Ta lõpetas kooli 1941. aasta kevadel ja sattus n-ö kohe sõtta. Haavata saamise järel õppis ta Moskvast kõrgemas diplomaatilises koolis, kuhu oli koondatud Nõukogude Liidu teaduslik eliit rahvusvahelise õiguse, rahvusvaheliste suhete ja diplomaatia

FOTO: KALJU LEPIK

alalt. Paljud Jegorovitki õpetanud professorid olid alustanud oma teaduslikku karjääri ajal, mil

Vene teaduses valitsesid kõige läänelikumad ja liberaalsemad suundumused kogu Venemaa ajaloo jooksul üldse. Jegorov oleks pidanud välisasjade rahvakomissariaadi plaanide järgi asuma tööle NL-i saatkonda Rootsis. Kuna ta tundis vastutust oma kurtidest vanemate pärast, taotles Jegorov diplomaatilise tööst vabastuse. Jegorov alustas tööd Tartu ülikooli õigusteaduskonnas 1947.

aasta oktoobris ning jäi seda tegema tervenisti saja semestri vältel. 1950. aastal kaitses ta Moskvast rahvusvaheliste suhete instituudis kandidaadiväitekirja, milles käsitles Skandinaavia ja Balti riikide neutraliteeti. Alates 1961. aastast oli Jegorov dotsent riigi ja õiguse teooria ja ajaloo kateedris, 1992.–1995. aastal Eesti õiguse ajaloo õppetoolis. 2007. aastast on Jegorov TÜ emeritdotsent.

Jüri Jegorov alustas küll oma teaduslikku tegevust rahvusvahelise õiguse alal, kuid teaduskonnasisese tööjaotuse tõttu kujunes tema erialaks nii õppejõu kui

teadlasena õigusajalugu. Kaasaegsete kolleegidega võrreldes on ta kirjutanud silmatorkavalt palju. Tema uurimused ja ülevaateos Eesti varasemast õigusajaloost on tänini olulised igaühele, kes tahab tegeleda Eesti varasema õigusajalooga. Tähelepanuväärsel moel teavad ja tunnevad Jegorovit nii isiku kui teadusliku autorina just need vene, läti ja leedu kolleegid, kes ka ise uurisid ja kirjutasid nõukogude peavoolust kõrvale kaldumatel teemadel. Jegorov oskas jääda ausaks ning teaduskult ja kultuuriliselt avatuks koguni stalinismi räigete repressioonide

ajastul. Jüri Jegorovi visadust euroopalikus õiguskultuuris oluliste väärtuste, teemade ja käsitluste hoidmisel ning edastamisel otsustas Tartu ülikooli senat 28. aprillil 2017. aastal toimunud istungil tunnustada ülikooli suure medaliga.

Me oleme uhked ja rõõmsad, et Jüri Jegorov on olnud meie õpetaja ja kolleeg ning meil on endiselt võimalus teda vahel kohata ja kuulata. Soovime head tervist ja jätkuvat mõtteerksust!

Kolleegid ja õpilased õigusteaduskonnast

TÕNU SEILENTHAL – 70

Tartu ülikooli lõpetas Tõnu eesti keele ja kirjanduse erialal *cum laude* 1972. aastal. Kogu tema tööelu on olnud seotud eelkõige Tartu ülikooli ja hõimurahvastega. Üliõpilasena oli ta ka Lennart Meri kutsel toimetaja-etnograaf filmi «Veelinnurahvas» (1970) tegemisel. Hiljem töötas ta õppejõuna koduülikoolis, aga ka eesti keele lektorina Helsingi ülikoolis (1978–1981) ja Jyväskylä ülikoolis (1992–1996). Vahepeal oli ta Eesti teaduste akadeemia keele ja kirjanduse instituudi direktor (1989–1992). Aastaid on Tõnu juhtinud eesti ja üldkeeleteaduse instituudi soome-ugri osakonna tööd, olles samas ka uurali keelte ja hungaroloogia dotsent. Ta on ka Tartu ülikooli Paul Ariste soome-ugri põlisrahvaste keskuse juhataja.

Doktoriväitekirja tagasõnalistest konstruktsioonidest handi keeles kaitses Tõnu 1977. aastal Ungari teaduste akadeemias. Järgnevalt on tema teaduslikeks huvialadeks

olnud uurali (eeskätt uugri) keelte ajalooline morfoloogia, soome-ugri keelte kontrastiivne uurimine, fennougristika ja hungaroloogia arengulugu ja perspektiivid. Õppejõuna on Tõnu juhendanud suure hulga üliõpilaste uurimistöid. Mõned tema õpilased on jõudnud ka doktorikraadini. Tema vanemlikku toetust on tundnud paljud Eesti hõimurahvaste programmi raames Tartu ülikoolis õppinud Venemaa soome-ugri noored. Just noorte hõimurahvastega seotud tegevuse toetamiseks asutas ta 2007. aastal Lennart Meri Veelinnuraha rahastu.

Tõnu on Suomalais-Ugrilainen

Seura tegevliige (1978. aastast), Suomalaisen Kirjallisuuden Seura kirjavahetajaliige (1978. aastast), Kalevala-Seura liige (1990. aastast) jne. Eraldi mainimist väärib tema tegevus rahvusvahelises hungaroloogia seltsis (1977. aastast). 2011. aastal tõstis selts Tõnu panust Eesti hungaroloogia arendamisel esile, autasustades teda János Lotzi medaliga, mis on seltsi kõrgeim auhind, ning 2016. aastal valiti ta seltsi asepresidendiks.

Ta on Eesti fennougristide komitee esimees, Fenno-Ugria asutuse juhatuse, soome-ugri rahvaste konsultatiivkomitee ja rahvusvahelise fennougristikakongresside komitee liige. 2000. aastal oli Tõnu Tartus peetud IX rahvusvahelise fennougristikakongressi president.

Tõnu Seilenthal on Valgetähe V klassi teenetemärgi kavaler (2001).

Soovime juubilarile palju õnne ja elujõudu!

Töökaaslased

FOTO: ANDRES TENNUS

TUDENGINALJAD

Juhan Unger oli kergejõustiku kateedri dotsent ja tuntud Käärikul kui väga range ülemus, kes isegi öösiti muudkui kontrollis ja tuustis. Tudengite vastukäik ei lasknud end kaua oodata: Ungeri motoroller osutus järsku vettehüppetornis olevaks...

Seda nähes jäi ta napolisõnaliseks: «Hea, et mul siin autot polnud.»

Vend tuleb ühikasse tudengile külla. Õhtul hilja märkab seinal vasktaldrikut.

«Mis see on?»

«See on rääkiv kell.»

«Kohe näitan.»

Vennas võtab väikese haamri ja lööb vastu taldrikut. Kohe kostab kõrvaltoast vandumist:

«Kurask, kell 12 öösel hakkavad kolistama!»

Professor: «Mis on teie meelest eksam?»
Üliõpilane: «See on vestlus kahe intelligentse inimese vahel.»

Professor: «Aga kui üks neist osutub teadmisteta inimeseks?»

Tudeng: «Siis jääb teine stipendiumist ilma.»

ALLIKAS: «TÕESTISÜNDINUD LOOD JA ANEKDOODID 6 SAMBA TAGANT», AUTORID VELLO LÄÄN, HILLAR PALAMETS

SUDOKU

	4			6	1		5	
1			8		9	4		2
	8	6			5	9	4	
9				7				6
	7	4	9			5	8	
4		2	1		3			8
7		8	5				1	

VASTUS:

4	6	2	7	8	9	5	1	3
5	1	9	4	2	5	8	6	7
8	5	7	3	6	1	2	9	4
1	8	5	2	9	6	4	7	3
9	2	5	8	7	4	1	5	6
7	4	7	5	1	3	5	6	2
2	8	6	9	5	6	8	9	7
1	3	7	8	5	9	4	2	6
5	4	8	6	3	2	7	1	9
6	3	8	1	4	7	2	9	5

2								1
				6		9	2	4
		7			1		5	
		5	2		6			3
8	3			5			4	2
1			8		4	5		
	9		3			2		
3	1	4		9				
6								9

VASTUS:

6	3	4	8	7	1	2	5	9
5	8	7	2	6	9	4	1	3
9	1	2	5	3	8	6	7	4
7	9	5	4	3	8	6	2	1
2	4	1	7	5	6	9	3	8
3	6	8	9	1	2	5	7	4
4	7	2	3	5	1	9	8	6
8	6	7	4	2	7	1	3	5
5	8	3	6	9	7	4	1	2
1	7	9	6	8	5	3	2	4

SUVEÜLIKOOL

5. juunist algavad suveülikooli kursused, kus saab ühendada puhkuse enesetäiendamisega. Õppida saab 30 täiendusõppekursusel.

MOEETENDUS

8. juunil toimub Viljandis moeetendus «Oma-Mood», kus rahvusliku tekstiili eriala üliõpilased esitavad valminud lõputöid.

PUHKUS

26. juunil algab tudengitel kauaoodatud suvepuhkus. Uus kooliaasta algab 3. septembril. Mõnusat puhkust!

5

7

8

13

26

FESTIVAL

7. juunil algab Tartu loodusfestival 2017 ja kestab neli päeva. Festivali raames saab osaleda näiteks linnuvaatlusretkel, loodusfilmi-õhtul ja ekskursioonidel.

SUVEKOOL

13. juunil algab rahvusvaheline suvekool «Single-Cell and Low-Input Methodologies in Reproductive Biology», mis kajastab inimese reproduktiivmeditsiini uuringuid.

JUUNI 2017

E	T	K	N	R	L	P	E	T	K	N	R	L	P	E	T	K	N	R	L	P	E	T	K	N	R	L	P							
29	30	31	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	1	2

UNIVERSITAS TARTUENSIS
Tartu ülikooli ajakiri

Tartu Ülikool • Ülikooli 18, 50090 Tartu • Tel: 737 5100 • E-post: info@ut.ee • www.ut.ee